

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΠΜΣ «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»

**«ΟΙ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΠΟΛΑΒΕΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΙΕΚ
ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΤΩΤΑΤΟ ΜΙΣΘΟ»**

Κυριάκος Καραπάπας

Επιβλέπων Καθηγητής : Καρκαλάκος Σωτήριος

ΑΘΗΝΑ 2021

Ευχαριστίες

Με αφορμή την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας και ταυτόχρονα των σπουδών μου στο ΠΜΣ «Οικονομικά της Εκπαίδευσης» θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ανθρώπους που συνέβαλλαν σημαντικά σε αυτήν. Συγκεκριμένα, ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Σωτήρη Καρκαλάκο, για την άριστη συνεργασία μας, την καθοδήγηση που μου παρείχε καθ' όλο το χρονικό διάστημα και την εμπιστοσύνη που μου έδειξε κατά την εκπόνηση της εργασίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ερωτηθέντες αποφοίτους ΙΕΚ, χωρίς τη συμμετοχή των οποίων η πραγματοποίηση της έρευνας θα ήταν αδύνατη. Τέλος, ευχαριστώ όσους με στήριξαν κατά τη συνολική διάρκεια των σπουδών μου και ιδίως τη σύντροφο μου για την αμέριστη συμπαράστασή της.

Περίληψη

Η οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα κατά την περασμένη δεκαετία οδήγησε στην ευρεία επικράτηση του κατώτατου μισθού στην αγορά εργασίας, ιδίως για τους νεοεισερχόμενους σε αυτήν. Σκοπός της παρούσας ερευνητικής εργασίας είναι η μελέτη των δεδομένων που σχετίζονται με το ύψος των αποδοχών των αποφοίτων ΙΕΚ εν μέσω της οικονομικής κρίσης, μέσω της οποίας εξάγονται συμπεράσματα για τη συμβολή ή μη του πτυχίου ΙΕΚ στην εξασφάλιση μεγαλύτερου μισθού σε σχέση με τον κατώτατο. Παράλληλα, εξετάζεται η πιθανή επίδραση επιμέρους παραγόντων στο ύψος του μισθού των αποφοίτων ΙΕΚ. Η σχετική έρευνα διεξήχθη μέσω ενός δομημένου ερωτηματολογίου με ερωτήσεις κλειστού τύπου. Από τα αποτελέσματα, προκύπτει ότι ο τίτλος σπουδών των ΙΕΚ συνέβαλε στην εξασφάλιση μεγαλύτερων απολαβών συγκριτικά με τον κατώτατο μισθό. Ωστόσο, αποδεικνύεται ότι σε αυτή την περίπτωση τίθενται προϋποθέσεις που αφορούν σε παράγοντες όπως το φύλο, η εργασιακή εμπειρία όταν αυτή προηγείται των σπουδών και η κατοχή τίτλου σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αντιθέτως, αποδεικνύεται ότι το αντικείμενο σπουδών και η συνάφεια μεταξύ αντικειμένου σπουδών και επαγγέλματος δεν επηρέασαν σημαντικά τις μετέπειτα απολαβές των αποφοίτων.

Λέξεις Κλειδιά : ΙΕΚ, Κατώτατος Μισθός, Αγορά Εργασίας, Οικονομική Κρίση

Abstract

The financial crisis that hit Greece the past decade has led to the widespread prevalence of the minimum wage in the labor market, especially for new entrants. The purpose of this research paper is to study the data related to the level of salaries of IEK graduates in the midst of the financial crisis, and to examine whether holding an IEK degree could secure a higher wage rather than the minimum wage. Furthermore, it is being examined the possible contribution of individual factors on the amount of wage of IEK graduates. The relevant research was conducted through a structured questionnaire with closed-ended questions. The results indicated that the degree of IEK contributed in securing higher wage compared to the minimum wage. Also, results showed that factors such as gender, work experience which precedes studies and the possession of a higher education degree could significantly impact the wage level of IEK graduates. Contrary, this research found that the subject of the degree and its relevance with the job position, did not significantly affect the subsequent pay of the graduates.

Key Words : VTI, Minimum Wage, Labor Market, Financial Crisis

Συντομογραφίες

ΑΕΙ : Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

ΑΕΠ : Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΑΣΕΠ : Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού

ΓΓΔΒΜ : Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης

ΓΕΛ : Γενικό Λύκειο

ΕΓΣΣΕ : Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας

ΕΕ : Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΚΑΒ : Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας

ΕΛΣΤΑΤ : Ελληνική Στατιστική Αρχή

ΕΟΠΠΕΠ : Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού

ΕΠΑΛ : Επαγγελματικό Λύκειο

ΙΕΚ : Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΙΝΕ – ΓΣΕΕ : Ινστιτούτο Εργασίας – Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος

ΙΝΕΔΙΒΙΜ : Ίδρυμα Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης

ΙΟΒΕ : Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών

ΚΔΒΜ : Κέντρο Δια Βίου Μάθησης

ΚΕΚ : Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΟΕΕΚ : Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

ΟΤΑ : Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

ΤΕΙ : Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Abstract	4
Συνομογραφίες	5
Εισαγωγή.....	8
1. Βιβλιογραφική Επισκόπηση	10
1.1. Ο Θεσμός των ΙΕΚ στην Ελλάδα.....	10
1.1.1. Η Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση	10
1.1.2. Δημόσια και Ιδιωτικά ΙΕΚ.....	10
1.1.3. Οργάνωση και Λειτουργία	12
1.1.4. Επαγγελματικά Δικαιώματα και Προοπτικές	13
1.2. Ο Κατώτατος Μισθός	14
1.2.1. Ο Θεσμός του Κατώτατου Μισθού	14
1.2.2. Ο Κατώτατος Μισθός στην Ελλάδα	15
1.2.3. Σύγκριση με Χώρες της ΕΕ.....	17
1.3. Οι Αποδοχές των Ιδιωτικών Υπαλλήλων κατά την Περίοδο της Κρίσης	18
1.3.1. Σχέση Μισθού και Εκπαίδευσης	18
1.3.2. Οικονομική Κρίση και Συνέπειες.....	20
1.3.3. Οι αποδοχές των αποφοίτων ΙΕΚ.....	23
2. Μεθοδολογία	27
2.1. Ερευνητική Μέθοδος	27
2.2. Συμμετέχοντες.....	27
2.3. Ερωτηματολόγιο	28
2.4. Ερευνητική Διαδικασία.....	28
3. Αποτελέσματα	30
3.1. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά.....	30
3.1.1. Φύλο.....	30
3.1.2. Ηλικία	31
3.1.3. Οικογενειακή Κατάσταση	32
3.1.4. Εκπαιδευτικό Επίπεδο	33
3.1.5. Αντικείμενο Σπουδών	34
3.2. Προϋπηρεσία και Απολαβές	35
3.2.1. Μισθολογική Κατηγορία.....	35
3.2.2. Εργασιακή Εμπειρία.....	37

3.2.3.	<i>Πρώτος Μισθός μετά τις Σπουδές</i>	38
3.2.4.	<i>Εργασιακή Εμπειρία πριν από τις Σπουδές</i>	39
3.3.	<i>Η άποψη των ερωτηθέντων</i>	40
3.3.1.	<i>Σπουδές και Βελτίωση της Οικονομικής Κατάστασης</i>	40
3.3.2.	<i>Συμβουλή για Σπουδές</i>	42
3.3.3.	<i>Συνάφεια Αντικειμένου Σπουδών και Επαγγέλματος</i>	43
3.4.	<i>Παράγοντες με τους οποίους σχετίζεται το ύψος του μισθού</i>	45
3.4.1.	<i>Μισθός και Φύλο</i>	45
3.4.2.	<i>Μισθός και Προϋπηρεσία</i>	46
3.4.3.	<i>Πρώτος Μισθός και Προϋπηρεσία πριν από τις Σπουδές</i>	47
3.4.4.	<i>Μισθός και Γάμος</i>	48
3.4.5.	<i>Μισθός και Σπουδές</i>	48
3.4.6.	<i>Μισθός και Τομέας Σπουδών</i>	49
3.4.7.	<i>Μισθός και Πρώτος Μισθός</i>	50
4.	Συζήτηση	53
	Πηγές – Βιβλιογραφία	57

Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας η ελληνική οικονομία δοκιμάστηκε έντονα. Η ένταξη της Χώρας στο μηχανισμό στήριξης το 2010 ήταν απλά η αρχή για όσα ακολούθησαν. Μέτρα λιτότητας που αφορούσαν ούτε λίγο ούτε πολύ κάθε είδος οικονομικής δραστηριότητας εφαρμόστηκαν από τις εκάστοτε κυβερνήσεις με σκοπό την αντιμετώπιση της κρίσης. Το αποτέλεσμα των μέτρων αυτών έγινε ιδιαίτερα αισθητό σε κάθε κλάδο της οικονομίας και η ανάκαμψη τελικά ήρθε μετά όμως από λίγα χρόνια κατά τη διάρκεια των οποίων θυσιάστηκαν αρκετά.

Ένας από τους τομείς που επλήγησαν ήταν η αγορά εργασίας. Η ανεργία ξεπέρασε για λίγους μήνες ακόμη και το 27% και ο κατώτατος μισθός μειώθηκε κατά 22% για τους άνω των 25 ετών και κατά 32% για τους κάτω των 25 ετών αντίστοιχα. Η μείωση αυτή σε συνδυασμό με την κατάργηση της υποχρεωτικής αναγνώρισης του εκπαιδευτικού τίτλου από τους εργοδότες αλλά και την κατάργηση των περισσότερων συλλογικών συμβάσεων εργασίας οδήγησαν στην ευρεία επικράτηση του κατώτατου μισθού για το νεοεισερχόμενο εργατικό δυναμικό.

Αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν η απόφαση δεκάδων χιλιάδων – κυρίως νέων – να ακολουθήσουν σπουδές σε κάποιο δημόσιο ή ιδιωτικό ΙΕΚ προκειμένου να ανταπεξέλθουν στα εργασιακά δεδομένα της οικονομικής κρίσης. Σκοπός της επένδυσης αυτής στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση ήταν επαγγελματική αποκατάσταση, η αύξηση των αποδοχών και η βελτίωση της οικονομικής τους κατάστασης εν γένει.

Το ερευνητικό ερώτημα στο οποίο αποπειράται να απαντήσει η παρούσα έρευνα έχει να κάνει με την επίδραση του πτυχίου ΙΕΚ στις μηνιαίες καθαρές αποδοχές των αποφοίτων για την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, η εργασία μελετά πρωτίτως τον βαθμό κατά τον οποίο το πτυχίο ΙΕΚ αποτέλεσε έναν τρόπο αποφυγής του βασικού μισθού, που ήταν η συνηθέστερη μορφή αμοιβής για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας, κατά την περασμένη δεκαετία. Ακολούθως, η εργασία μελετά τους παράγοντες που διαμόρφωσαν το ύψος του μισθού σε συνδυασμό με την κατοχή πτυχίου ΙΕΚ και παρουσιάζει χρήσιμα συμπεράσματα.

Κατ' ουσίαν, η εργασία αναπτύσσεται σε τέσσερα μέρη. Το πρώτο μέρος αποτελεί μια συνοπτική περιγραφή των δυο βασικών εννοιών που πραγματεύεται η έρευνα και της συσχέτισής

τους. Σε ό,τι αφορά στα ΙΕΚ, αρχικά γίνεται μια ιστορική αναδρομή του θεσμού στην Ελλάδα αλλά και του θεσμικού πλαισίου που διέπει τον τρόπο λειτουργίας τους σήμερα και έπειτα παρουσιάζονται τα δικαιώματα που παρέχουν στους αποφοίτους και οι επαγγελματικές προοπτικές. Σε ό,τι αφορά στον κατώτατο μισθό, περιγράφονται οι λόγοι για τους οποίους προέκυψε η ανάγκη θεσμοθέτησής του, η εξέλιξη του στην Ελλάδα διαχρονικά και οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους εφαρμόζεται στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο τέλος του πρώτου μέρους παρατίθενται βιβλιογραφικά στοιχεία που καταδεικνύουν την σχέση εξάρτησης μεταξύ της εκπαίδευσης και του μισθού, τις συνέπειες της κρίσης στο μισθό των Ελλήνων και όσα γνωρίζουμε για το πως αμείβονται οι απόφοιτοι ΙΕΚ.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε προκειμένου να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα. Αρχικώς, δίνονται πληροφορίες σχετικά με τη μέθοδο, τον πληθυσμό και το δείγμα που συμμετείχε στην έρευνα. Έπειτα, δίνονται πληροφορίες για το ερωτηματολόγιο που αποτελεί και το βασικό εργαλείο κάθε ποσοτικής έρευνας και περιγράφεται η διαδικασία μέσω της οποίας εξήχθησαν τα αποτελέσματα. Επίσης, αναφέρονται και οι περιορισμοί που προέκυψαν κατά τη διαδικασία της εξαγωγής αποτελεσμάτων.

Στο τρίτο μέρος, γίνεται μια αναλυτική παρουσίαση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου μέσα από πίνακες συχνοτήτων, γραφήματα και στοιχεία της περιγραφικής στατιστικής τα οποία οδηγούν στα πρώτα χρήσιμα συμπεράσματα για το θέμα που πραγματεύεται η εργασία. Εν συνεχεία, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της επαγωγικής στατιστικής που αξιοποιήθηκε προκειμένου να συσχετιστούν διάφοροι παράγοντες μεταξύ τους, ώστε να εξαχθούν περαιτέρω χρήσιμα συμπεράσματα.

Στο τέταρτο και τελευταίο μέρος της παρούσας εργασίας, γίνεται μια συνολική παρουσίαση των συμπερασμάτων που προκύπτουν από τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης και εξηγούνται οι λόγοι για τους οποίους θα ήταν χρήσιμες μελλοντικές έρευνες επί του ίδιου θέματος.

1. Βιβλιογραφική Επισκόπηση

1.1. Ο Θεσμός των ΙΕΚ στην Ελλάδα

1.1.1. Η Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Μεταδευτεροβάθμια καλείται η βαθμίδα εκπαίδευσης που βρίσκεται μεταξύ της ανώτερης δευτεροβάθμιας και της τριτοβάθμιας. Η ύπαρξη ενός μεταβατικού σταδίου μεταξύ του Λυκείου και του Πανεπιστημίου είναι μια σχετικά πρόσφατη εκπαιδευτική καινοτομία και εξυπηρετεί δύο πλύ σημαντικούς σκοπούς. Αφενός, διευρύνει τις γνώσεις των αποφοίτων της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τους προετοιμάζει για την εισαγωγή τους στα ΑΕΙ. Αφετέρου, προσφέρει κατάρτιση σε ποικίλα εργασιακά αντικείμενα και προωθεί την είσοδο των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, μέχρι το 2017 περισσότεροι από 600.000 συμπολίτες μας ήταν κάτοχοι τίτλου μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ την ίδια χρονιά ένας στους δέκα Έλληνες απασχολούμενους προερχόταν από την εν λόγω βαθμίδα (IOBE, 2018). Εκπρόσωποι της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα είναι τα ΙΕΚ, τα Κολλέγια, τα ΚΕΚ, τα ΚΔΒΜ, τα ΕΠΑΛ μέσω του προγράμματος <Τάξη Μαθητείας> κ.α.

Τα ΙΕΚ θεωρούνται με διαφορά οι σημαντικότεροι φορείς μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Αυτό συμβαίνει για λόγους που σχετίζονται τόσο με την δυναμική του πτυχίου που απονέμουν στην αγορά εργασίας όσο και με την παλαιότητα του ίδιου του θεσμού. Το γεγονός ότι ελκύουν πολλούς νέους λόγω του ότι στην πλειονότητα των περιπτώσεων μοναδική προϋπόθεση για φοίτηση σε ΙΕΚ είναι η κατοχή απολυτηρίου Λυκείου, συνιστά έναν ακόμα λόγο που τα καθιστά σημαντικούς φορείς εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Τέλος, βαρύνουσας σημασίας είναι και η επαγγελματική κατάρτιση που παρέχουν τα ΙΕΚ, δεδομένου ότι οι εκπαιδευόμενοι σε αυτά λαμβάνουν βασικές επαγγελματικές γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σε διάφορες ειδικότητες με στόχο την ένταξη, επανένταξη, ή την κινητικότητα στην αγορά εργασίας, καθώς και την δυνατότητα επαγγελματικής και προσωπικής ανάπτυξης.

1.1.2. Δημόσια και Ιδιωτικά ΙΕΚ

Το 1992, με την ψήφιση του νόμου 2009/1992 θεσπίστηκε στην Ελλάδα το «Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης», στο πλαίσιο του οποίου ο ΟΕΕΚ ανέλαβε την εποπτεία της επαγγελματικής εκπαίδευσης, παράλληλα δε, συστάθηκαν τα πρώτα ΙΕΚ στη χώρα μας. Οι σχετικές αλλαγές στην εκπαίδευση θεωρήθηκαν βαθιά μεταρρυθμιστικές

για την εποχή, αφού μέσω των ΙΕΚ η επαγγελματική κατάρτιση αναγνωρίστηκε επίσημα πλέον στην Ελληνική αγορά εργασίας.

Τα δεδομένα της δημόσιας πολιτικής που ακολουθήθηκε στην Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση και οι απαιτήσεις που προέκυψαν λόγω της ταχείας εξέλιξης του Θεσμού κατέστησαν αναγκαία την επικαιροποίησή του. Ως αποτέλεσμα, το 2010 καταργήθηκε ο ΟΕΕΚ και με την ψήφιση του νόμου 3789/2010, συστάθηκαν η ΓΓΔΒΜ και ο ΕΟΠΠΕΠ, που ορίστηκαν ως εξουσιοδοτημένοι φορείς για την λειτουργία των ΙΕΚ και για θέματα ελέγχου πιστοποίησης και διασύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας αντίστοιχα. Εν συνεχεία, από τον Ιούνιο του 2013 έως και σήμερα, η οργάνωση και η λειτουργία των Δημόσιων ΙΕΚ υπήχθη στην αποκλειστική αρμοδιότητα και εποπτεία των Περιφερειών της Επικράτειας, ενώ το εκπαιδευτικό πλαίσιο παραμένει στην αρμοδιότητα της ΓΓΔΒΜ.

Από το 1992 και την ίδρυση του πρώτου ΙΕΚ μέχρι και σήμερα έχουν ιδρυθεί πάνω από 100 Δημόσια ΙΕΚ στις 13 Περιφέρειες της Ελλάδας και περισσότερα από 80 Ιδιωτικά ΙΕΚ, τα περισσότερα εκ των οποίων εδρεύουν στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Τα περισσότερα Δημόσια ΙΕΚ ιδρύθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας λειτουργούν, όμως, ακόμη και τα ΙΕΚ του ΟΑΕΔ, του Υπουργείου Τουρισμού, του Υπουργείου Υγείας και το ΙΕΚ του ΕΚΑΒ. Όλα τα Δημόσια ΙΕΚ, όπως και τα Ιδιωτικά, αδειοδοτούνται από το Υπουργείο Παιδείας και η λειτουργία τους ρυθμίζεται από τη ΓΓΔΒΜ και τον ΕΟΠΠΕΠ.

Στόχος των ΙΕΚ είναι η ευελιξία στις προσφερόμενες ειδικότητες, αφού οι αλλαγές στην αγορά εργασίας παγκόσμια αλλά και στην χώρα μας είναι ταχύτατες. Ο ολοένα και αυξανόμενος ρυθμός μεταβολής των δεδομένων στην βιομηχανία και την οικονομία καθιστά επιτακτική ανάγκη την συχνή αναπροσαρμογή των προσφερόμενων προγραμμάτων σπουδών ώστε να ανταποκρίνονται στις ανωτέρω αλλαγές. Έτσι, κάθε χρόνο, λίγο πριν από την έναρξη του σχολικού έτους, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων και το ΙΝΕΔΙΒΙΜ ανακοινώνουν τις ειδικότητες που κατανομούνται στα Δημόσια ΙΕΚ. Τα Ιδιωτικά ΙΕΚ υποχρεούνται να αναπροσαρμόσουν τις ειδικότητες αλλά και τα προγράμματα σπουδών σύμφωνα με τις ίδιες οδηγίες.

Το Υπουργείο Παιδείας λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με τις αλλαγές στο πρόγραμμα σπουδών των ΙΕΚ με γνώμονα την Ελληνική οικονομία και τις ανάγκες της τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι ειδικότητες που ανακοινώνονται προκύπτουν έπειτα από συνεργασία

του Υπουργείου με τις αρμόδιες Περιφέρειες, έτσι ώστε η επαγγελματική εκπαίδευση που προσφέρουν τα ΙΕΚ να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

1.1.3. Οργάνωση και Λειτουργία

Στα ΙΕΚ δικαιούνται φοίτησης Έλληνες αλλά και αλλοδαποί υπήκοοι, που κατέχουν βεβαίωση ελληνομάθειας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας των εγγραφόμενων, χωρίς να προβλέπεται ανώτατο όριο ηλικίας. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, δικαίωμα φοίτησης στα ΙΕΚ έχουν οι απόφοιτοι ΓΕΛ, ΕΠΑΛ, ΑΕΙ, ΤΕΙ και σε περιορισμένες περιπτώσεις οι απόφοιτοι Γυμνασίου.

Ο κύκλος σπουδών κάθε τμήματος ΙΕΚ επιμερίζεται σε τέσσερα εξάμηνα μαθημάτων (1200 ώρες) και ένα εξάμηνο έμμισθης ή άμισθης πρακτικής άσκησης (192 ώρες μαθημάτων και 768 ώρες εργασίας). Η πρακτική άσκηση ενδέχεται να είναι υποχρεωτική ή προαιρετική αναλόγως το πρόγραμμα σπουδών της εκάστοτε ειδικότητας. Η διάρκεια φοίτησης δύναται να περιοριστεί σε δύο εξάμηνα, μόνον στην περίπτωση αποφοίτων ΕΠΑ.Λ που έχουν ολοκληρώσει πρόγραμμα σπουδών αντίστοιχης ειδικότητας και με την προϋπόθεση προσκόμισης σχετικού αποδεικτικού εγγράφου (απολυτήριο).

Ειδικώς για τα Δημόσια ΙΕΚ, κάθε διδακτικό έτος ξεκινά την 1^η Σεπτεμβρίου και λήγει την 31^η Αυγούστου και περιλαμβάνει δυο αυτοτελή εξάμηνα κατάρτισης. Η έναρξη της υποβολής αιτήσεων για τους ενδιαφερόμενους ανακοινώνεται τους καλοκαιρινούς μήνες και η διαδικασία συνήθως διαρκεί μέχρι και το τέλος του Αυγούστου. Ο υπεύθυνος Δια Βίου Μάθησης κάθε Περιφέρειας οφείλει να ανακοινώνει τους πίνακες με τις ειδικότητες που έχει αποφασιστεί ότι θα λειτουργήσουν στα ΙΕΚ ευθύνης της Περιφέρειας τουλάχιστον τρεις ημέρες πριν από την έναρξη της υποβολής αιτήσεων. Μετά την λήξη της υποβολής αιτήσεων η υπηρεσιακή μονάδα Δια Βίου Μάθησης της Περιφέρειας διενεργεί διαδικασία από την οποία προκύπτουν οι επιλεγέντες και επιλαχόντες της κάθε ειδικότητας. Η επιλογή των σπουδαστών γίνεται με τη διαδικασία της μοριοδότησης, κατά την οποία λαμβάνονται υπόψιν ο βαθμός του απολυτηρίου, η προϋπηρεσία στην αντίστοιχη ειδικότητα, η ηλικία και κάποια κοινωνικά κριτήρια. Οι θέσεις των εκπαιδευτών των ΙΕΚ προκηρύσσονται από την Περιφέρεια και δικαίωμα αίτησης έχουν όλοι ιδιώτες αλλά και απασχολούμενοι με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στον Δημόσιο Τομέα, εφόσον κατέχουν τα προσόντα που αναφέρονται στην προκήρυξη. Η τελική επιλογή γίνεται, όπως και με τους

καταρτιζόμενους, μέσω μοριοδότησης αλλά για τους εκπαιδευτές προβλέπεται και η διαδικασία της συνέντευξης που επηρεάζει την τελική κατάταξη.

Στα Ιδιωτικά ΙΕΚ η επιλογή των σπουδαστών γίνεται με κριτήρια που ορίζει το εκάστοτε Ινστιτούτο. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η συμμόρφωση με τους κανόνες που ορίζονται από τη ΓΓΔΒΜ και αφορούν στα απαραίτητα προσόντα όσων αιτούνται φοίτησης σε φορέα της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για το Διδακτικό Προσωπικό, η διαδικασία της επιλογής γίνεται και πάλι με ευθύνη του ίδιου του Ινστιτούτου. Τα ΙΕΚ καταλήγουν στην πρόσληψη των καθηγητών τους έπειτα από διαδικασία της συνέντευξης και δικαιούνται να προσφέρουν σύμβαση πλήρους, μερικής ή ωριαίας απασχόλησης ορισμένου ή αορίστου χρόνου.

1.1.4. Επαγγελματικά Δικαιώματα και Προοπτικές

Μετά την επιτυχή συμπλήρωση διετούς φοίτησης, οι σπουδαστές των ΙΕΚ λαμβάνουν βεβαίωση επαγγελματικής κατάρτισης. Η βεβαίωση αυτή τους δίνει τη δυνατότητα να συμμετάσχουν στις εξετάσεις Πιστοποίησης Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης που διοργανώνονται από τον ΕΟΠΠΕΠ. Οι εξετάσεις περιλαμβάνουν θεωρητική και πρακτική δοκιμασία και διεξάγονται μια φορά ανά έτος, συνήθως τον μήνα Νοέμβριο. Οι επιτυχόντες στις εξετάσεις του ΕΟΠΠΕΠ λαμβάνουν Δίπλωμα Επαγγελματικής Κατάρτισης μεταδευτεροβάθμιου επιπέδου, με το οποίο αναγνωρίζονται τα προσόντα που απέκτησαν στο ΙΕΚ που σπούδασαν. Πιο συγκεκριμένα, τα προσόντα που μπορεί κάποιος να αποκτήσει μέσω φοίτησης σε ΙΕΚ αντιστοιχούν στο επίπεδο 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, αναγνωρίζονται τυπικά για διορισμό στο Δημόσιο και μοριοδοτούνται σε διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ, με βάση τις ισχύουσες διατάξεις. Επιπλέον, τα προγράμματα σπουδών των ΙΕΚ συνδέουν τα μαθησιακά αποτελέσματα των σπουδαστών τους με αντίστοιχες Πιστωτικές Μονάδες. Έτσι δίνεται στους πτυχιούχους η δυνατότητα της ισοτιμίας του τίτλου σπουδών και της κινητικότητας μεταξύ διαφορετικών εκπαιδευτικών συστημάτων της Χώρας αλλά και μεταξύ διαφόρων κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, το Δίπλωμα Επαγγελματικής Κατάρτισης μεταδευτεροβάθμιου επιπέδου έχει ισχύ τόσο στην Ελλάδα όσο και στις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τέλος, τα επαγγελματικά δικαιώματα των κατόχων Διπλώματος Επαγγελματικής Κατάρτισης καθορίζονται και χορηγούνται από τον ΕΟΠΠΕΠ αλλά αναγνωρίζονται με Προεδρικά Διατάγματα, με βάση πάντα τις ισχύουσες διατάξεις. Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί πως αρμόδιος φορέας για την έκδοση Άδειας Ασκήσεως Επαγγέλματος δεν είναι ο ΕΟΠΠΕΠ αλλά η

αντίστοιχη αρμόδια υπηρεσία. Οι σχετικές Άδειες δίνουν δικαίωμα πρόσβασης σε συγκεκριμένες νομοθετικά ρυθμιζόμενες επαγγελματικές δραστηριότητες και εκδίδονται συνήθως από τα αρμόδια Υπουργεία ή ΟΤΑ. Απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση Άδειας Ασκήσεως Επαγγέλματος – πλην των άλλων – είναι το Δίπλωμα Επαγγελματικής Κατάρτισης του ΕΟΠΠΕΠ.

1.2. Ο Κατώτατος Μισθός

1.2.1. Ο Θεσμός του Κατώτατου Μισθού

Ως κατώτατος μισθός ορίζεται η χαμηλότερη ωριαία, ημερήσια ή μηνιαία αμοιβή που οι εργοδότες υποχρεούνται, βάσει του νόμου, να καταβάλλουν στους εργαζομένους. Ιστορικά, την θέσπιση κατώτατου μισθού συναντάμε για πρώτη φορά στη Νέα Ζηλανδία περί τα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Το μέτρο στόχευε στην προάσπιση των εργασιακών δικαιωμάτων συγκεκριμένων ομάδων εργαζομένων που για διάφορους λόγους δεν είχαν διαπραγματευτική δύναμη απέναντι στους εργοδότες και αμείβονταν με μισθούς που θεωρούνταν άδικοι (Neumark, 2008).

Σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την εμφάνιση του θεσμού στη Νέα Ζηλανδία, την εργασιακή αυτή καινοτομία υιοθέτησε η γειτονική Αυστραλία, ενώ λίγα χρόνια αργότερα εφαρμόστηκε και στη Μεγάλη Βρετανία. Έτσι, τη δεκαετία του 1930 ο θεσμός είχε εξαπλωθεί στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης αλλά και στις ΗΠΑ. Παράλληλα, ο θεσμός επεκτάθηκε σε γενικότερα πλαίσια αφού δεν στόχευε μόνο στην προστασία κάποιων εργαζομένων αλλά όλων των χαμηλόμισθων και στην αναδιανομή του εισοδήματος (Gindling and Terrell, 2008). Υπολογίζεται πως σήμερα περισσότερο από το 90% των κρατών παγκόσμια έχουν θεσπίσει κάποια μορφή κατώτατου μισθού είτε σε επίπεδο εθνικό είτε σε κλαδικό.

Η αναγκαιότητα της ύπαρξης ενός κατώτατου μισθού αλλά και η σχέση του με την απασχόληση έχει αποτελέσει στο παρελθόν αντικείμενο διαφωνίας μεταξύ διάφορων οικονομολόγων. Οι επικρατέστερες διαχρονικά θεωρίες είναι τρεις. Σύμφωνα με την νεοκλασική προσέγγιση, η θέσπιση ενός κατώτατου ορίου στο μισθό μειώνει την απασχόληση, αφού μειώνεται και η ποσότητα της εργασίας που ζητείται. Από την άλλη, σύμφωνα με παραλλαγή της νεοκλασικής θεωρίας, υποστηρίζεται ότι η θέσπιση ενός κατώτατου μισθού, υπό την εναλλακτική παραδοχή της μονοψωνιακής αγοράς αντί της παραδοχής του τέλειου ανταγωνισμού, δεν συνιστά διαστρέβλωση αλλά αποκατάσταση της λειτουργίας της αγοράς και ότι οδηγεί στην αύξηση παρά τη μείωση της απασχόλησης. Τέλος, σύμφωνα με την Κεϊνσιανή προσέγγιση, θεωρείται ότι η θέσπιση ενός κατώτατου μισθού αναμένεται να ασκήσει κάποια αυξητική πίεση στην τιμή των

προϊόντων, ενώ η επίπτωσή του στην απασχόληση είναι εκ των προτέρων απροσδιόριστη (Γαβρόγλου,2013).

Ενώ πάντα υπήρχαν υποστηρικτές της ύπαρξης ορίου στον μισθό, η πλειοψηφία των οικονομολόγων αμφισβητούσαν έντονα τις θετικές του επιπτώσεις. Ωστόσο, το 1995 μια έρευνα των Card και Kueger έδειξε ότι η αύξηση του κατώτατου μισθού μπορεί, υπό συνθήκες, να αυξήσει την απασχόληση ανατρέποντας την έως τότε επικρατούσα άποψη. Η έρευνα αυτή αμφισβητήθηκε έντονα από τους Neumark και Wascher και έτσι το θέμα του κατώτατου μισθού έγινε αφορμή μελέτης από πολλούς οικονομολόγους μέχρι και σήμερα. Τελικά, τα περισσότερα αποτελέσματα των ερευνών συμφωνούν με τους Card και Kueger, γεγονός που δικαιολογεί το ότι η δημόσια συζήτησή που γίνεται στις μέρες μας σχετικά με τον κατώτατο μισθό δεν αφορά την αναγκαιότητά του αλλά τον τρόπο εφαρμογής του (Γαβρόγλου,2013)

1.2.2. Ο Κατώτατος Μισθός στην Ελλάδα

Ήδη, από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ξεκίνησε να δημιουργείται το νομικό πλαίσιο των συλλογικών διαπραγματεύσεων ανάμεσα στους εργοδότες και τους εργαζόμενους, με τον αναγκαστικό νόμο της 21^{ης} Νοεμβρίου του 1935, ο οποίος οδήγησε στην υπογραφή της πρώτης ΕΓΣΣΕ την 12^η Αυγούστου 1936. Στη συνέχεια, υπήρξαν αρκετές τροποποιήσεις στο νομικό αυτό πλαίσιο και στον τρόπο με τον οποίο το Κράτος εγγυούταν την ύπαρξη ενός κατώτατου ορίου στους μισθούς, μέχρι την ψήφιση του νόμου 1876/1990. Με τον νόμο αυτό θεσμοθετήθηκε μεταξύ άλλων η επέκταση της ισχύος της συλλογικής σύμβασης σε όλους τους εργαζόμενους του κλάδου με υπουργική απόφαση και η διατήρηση του παρεμβατικού δικαιώματος του Κράτους στη διαμόρφωση του ύψους του μισθού.

Η περίοδος που ακολούθησε ήταν μια περίοδος άνθισης της ελληνικής οικονομίας. Η ανάπτυξη αποτυπώθηκε και στον κατώτατο μισθό που μεταβαλλόταν θετικά, χρόνο με τον χρόνο, για περίπου 15 χρόνια. Οι αυξήσεις στον κατώτατο μισθό σε συνδυασμό με το χαμηλά ποσοστά ανεργίας αποτύπωναν σε ένα μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, το 2010 το ύψος του μισθού ξεπέρασε τα 750 ευρώ και αποτέλεσε τον 7ο υψηλότερο κατώτατο μισθό της ΕΕ εκείνης της χρονιάς. Παράλληλα, το ποσό αυτό δείχνει ονομαστική ποσοστιαία αύξηση 60% σε σύγκριση με λίγα μόλις χρόνια πριν (2001) και αποτελεί μέχρι και σήμερα το ιστορικό υψηλό του θεσμού για τη χώρα μας.

Η δυσμενής μνημονιακή πολιτική που ακολούθησε τα επόμενα έτη δεν άφησε ανεπηρέαστο τον συγκεκριμένο θεσμό. Το 2012 το ύψος του καθαρού κατώτατου μισθού ορίστηκε στα 492 ευρώ, ενώ ψηφίστηκε και υποκατώτατος μισθός, ο οποίος αφορούσε στους εργαζόμενους κάτω των 25 ετών (Ν.4046/2012) και το ύψος του ορίστηκε στα 420 ευρώ. Εν ολίγοις, προέκυψε μια μείωση για τους απασχολούμενους όλων των ηλικιακών κατηγοριών που διαμορφώθηκε σε ποσοστό 22% και 32% για τους άνω και για τους κάτω των 25 ετών αντίστοιχα. Συγχρόνως, αποφασίστηκε πως το ύψος του μισθού θα καθορίζεται από την Κυβέρνηση έπειτα από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους και όχι μέσω συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Η συγκεκριμένη απόφαση ίσχυσε χωρίς καμία ουσιαστική αλλαγή για όλα τα έτη της ελληνικής κρίσης που ακολούθησαν.

Η επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας, με την έξοδο από την κρίση, συνέβαλλαν στην λήψη απόφασης, που ψηφίστηκε τον Φλεβάρη του 2019 και ισχύει μέχρι και σήμερα, για την κατάργηση του υποκατώτατου και την αύξηση του καθαρού κατώτατου μισθού στα 546 ευρώ (ν 4241/19). Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, το ύψος του κατώτατου μισθού για τους εργαζόμενους με πλήρη απασχόληση ξεκινά από τα 546 ευρώ και δύναται να προσαυξηθεί με κριτήρια προϋπηρεσίας και οικογενειακής κατάστασης. Σε ό,τι αφορά στα κριτήρια προϋπηρεσίας, προβλέπεται αύξηση 10% επί του καθαρού μισθού για κάθε τριετία προϋπηρεσίας και μέχρι τρεις τριετίες. Όμως, από το συγκεκριμένο προνόμιο εξαιρούνται όσοι απέκτησαν προϋπηρεσία μετά τον Φλεβάρη του 2012 και η εξαίρεση αυτή παύει να υφίσταται μόλις η ανεργία μειωθεί σε ποσοστό κάτω του 10% (Ν.4093/12).

Πίνακας 1.1 Το ύψος του κατώτατου μισθού με κριτήρια οικογενειακής κατάστασης και προϋπηρεσίας

	ΑΓΑΜΟΣ	ΕΓΓΑΜΟΣ
<i>Χωρίς Προϋπηρεσία</i>	650	714,96
<i>Μια Τριετία</i>	714,96	779,95
<i>Δυο Τριετίες</i>	779,95	844,95
<i>Τρεις Τριετίες</i>	844,95	909,94

1.2.3. Σύγκριση με Χώρες της ΕΕ

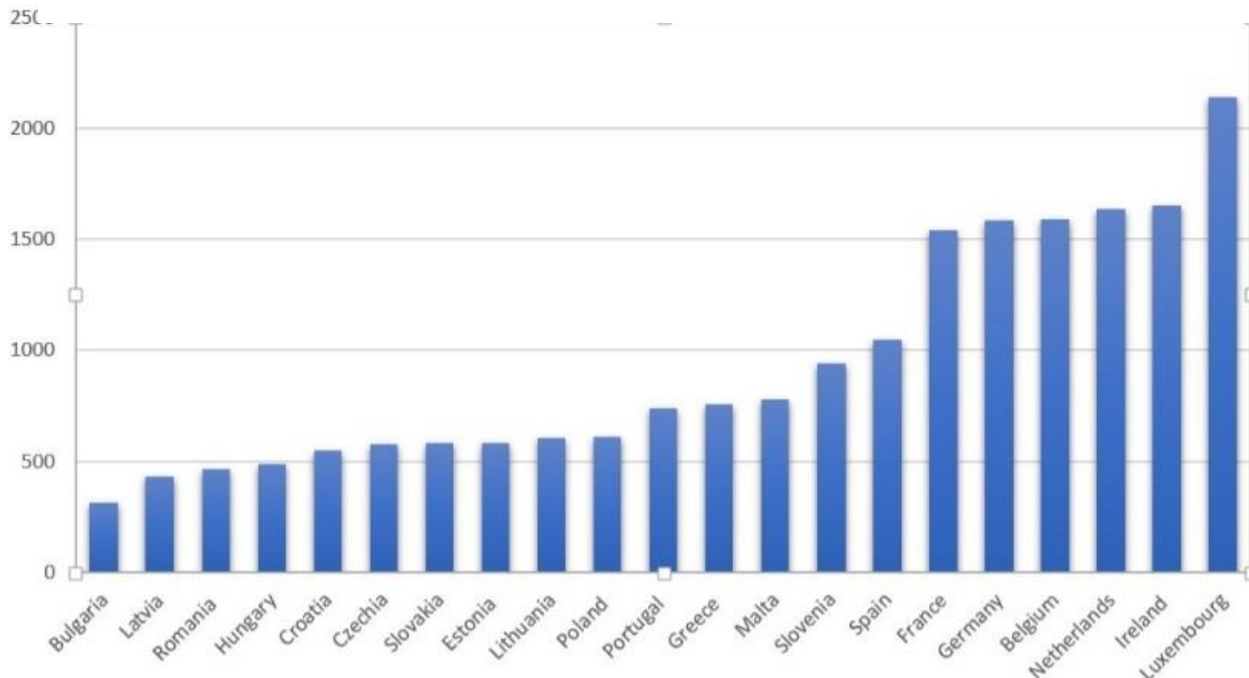
Το 1909, η Αγγλία έγινε η πρώτη χώρα επί Ευρωπαϊκού εδάφους που υιοθέτησε το μοντέλο της ελάχιστης αμοιβής, το οποίο είχε εφαρμοστεί σε συγκεκριμένους κλάδους εργατών μόλις λίγα χρόνια πριν στη Βικτώρια της Αυστραλίας. Σήμερα, τα 21 από τα 27 κράτη-μέλη της ΕΕ έχουν εφαρμόσει κατώτατο μισθό σε εθνικό επίπεδο. Στην Ιταλία, την Κύπρο, την Αυστρία, την Δανία, την Φινλανδία αλλά και την Σουηδία συναντάμε την περίπτωση της ελάχιστης – δια νόμου – αμοιβής εργαζομένων μόνο σε συγκεκριμένους κλάδους και συχνά για ορισμένα χρονικά διαστήματα.

Ωστόσο, υπάρχουν πολλές διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών που έχουν θεσπίσει κατώτατο μισθό σε εθνικό επίπεδο, . Οι διαφοροποιήσεις αυτές αφορούν στο ύψος του μισθού αλλά και στον τρόπο εφαρμογής του συγκεκριμένου μέτρου γενικότερα. Για παράδειγμα, στις περισσότερες χώρες ο μισθός καθορίζεται από την Κυβέρνηση, έπειτα όμως από διαπραγματεύσεις των κοινωνικών εταίρων (π.χ. Ελλάδα). Υπάρχουν όμως και χώρες στις οποίες ο μισθός είναι αμιγώς κυβερνητική απόφαση (π.χ. Γαλλία) αλλά και χώρες στις οποίες καθορίζεται αποκλειστικά μέσω συλλογικών διαπραγματεύσεων (π.χ. Βέλγιο). Επίσης, σε κάποια κράτη προβλέπεται αυτόματη ετήσια τιμαριθμική αναπροσαρμογή ώστε να διατηρείται η αγοραστική δύναμη των δικαιούχων, ενώ σε άλλα το ύψος του βασικού μισθού δεν επιτρέπεται να είναι χαμηλότερο από κάποιο ποσοστό επί του μέσου μισθού. Επιπλέον, στην πλειοψηφία των περιπτώσεων συναντάμε και ηλικιακά κριτήρια, όπως για παράδειγμα στην Ολλανδία που τον βασικό μισθό δικαιούνται μόνο όσοι είναι 22 ετών και άνω ή όπως ίσχυε μέχρι πρόσφατα και στην χώρα μας με τους κάτω των 25 ετών (υποκατώτατος). Τέλος, μόνο στην Ελλάδα και το Βέλγιο ο βασικός μισθός εφαρμόζεται αποκλειστικά στον ιδιωτικό τομέα και όχι στον δημόσιο.

Το Λουξεμβούργο παρέμεινε και για το 2020 στην υψηλότερη θέση της λίστας των βασικών μισθών των κρατών της ΕΕ. Πιο συγκεκριμένα, ο ακαθάριστος μισθός προσδιορίστηκε στα 2141 ευρώ και είναι η μόνη χώρα – μέχρι σήμερα – όπου ο κατώτατος ξεπερνά τις 2000 ευρώ ανά μήνα. Από την άλλη πλευρά, τον χαμηλότερο βασικό της ΕΕ συναντάμε στην Βουλγαρία, όπου το ακαθάριστο μηναίο ποσό μόλις που ξεπερνά τα 310 ευρώ. Η Ελλάδα κατατάσσεται περίπου στη μέση της σχετικής λίστας (10^{ος} κατά σειρά μεγαλύτερος σε 21 χώρες) με το ύψος του μισθού να καταγράφεται στα 758 ευρώ (αντί για 650) επειδή όμως έχει υπολογιστεί σε 14μηνιαία βάση.

Τέλος, η χώρα μας είναι η μόνη χώρα της Ένωσης στην οποία ο μισθός εμφανίζεται μειωμένος σε σχέση με μια δεκαετία πριν (2010).

Γράφημα 1.1 Οι κατώτατοι μισθοί των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2020)

Πηγή : Eurostat

1.3. Οι Αποδοχές των Ιδιωτικών Υπαλλήλων κατά την Περίοδο της Κρίσης

1.3.1. Σχέση Μισθού και Εκπαίδευσης

Η σχέση μεταξύ μισθού και εκπαίδευσης έχει γίνει αντικείμενο μελέτης εδώ και αρκετά χρόνια στη διεθνή βιβλιογραφία. Ήδη από το 1961, ο Schulz μίλησε για την εκπαίδευση ως μια σημαντική μορφή επένδυσης και ασχολήθηκε εκτενώς με τη συμβολή του ανθρωπίνου κεφαλαίου στην οικονομική ανάπτυξη αλλά και στην αποδοτικότητά του ως επένδυση. Έναν χρόνο αργότερα (1961), ο Becker, ασχολούμενος επίσης με την επένδυση στην εκπαίδευση, απέδειξε πως όσοι έχουν λάβει εκπαίδευση αμείβονται καλύτερα έναντι όσων δεν έχουν λάβει κάποια μορφή εκπαίδευσης ή κατάρτισης. Ακόμη σημαντικότερη για τη θεωρία του ανθρωπίνου κεφαλαίου είναι η εργασία του Mincer (1974) μέσω της οποίας αναλύονται οι διαφορετικοί μισθοί των εργαζομένων σε συσχέτιση – πέραν των άλλων – και με το επίπεδο εκπαίδευσής τους.

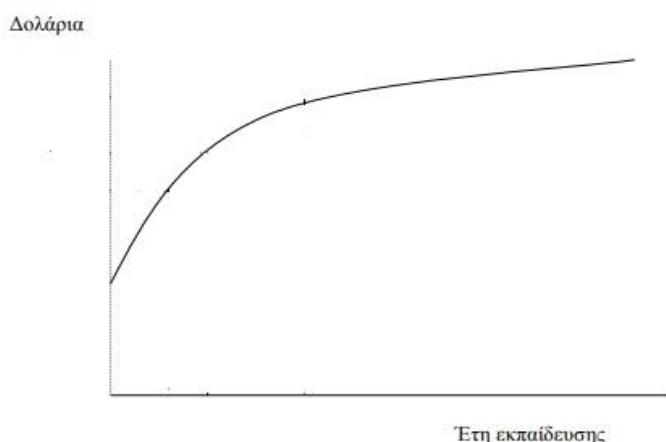
Πίνακας 1.2 Η συνάρτηση μισθού του Mincer

$$\ln w_i = \beta_0 + \beta_1 s_i + \beta_2 x_i + \beta_3 x_i^2 + e_i$$

- $\ln w_i$ φυσικός λογάριθμος των ετήσιων αμοιβών από την εργασία για τον i εργαζόμενο ($i = 1, \dots, N$)
- s έτη εκπαίδευσης του i εργαζόμενου
- x προσεγγιστική μεταβλητή για την εργασιακή εμπειρία, δηλαδή $x = \alpha - s - 6$ όπου, α η ηλικία του i εργαζόμενου
- β_0 εκτίμηση για το σταθερο όρο
- β_1 εκτίμηση για το ρυθμό απόδοσης της εκπαίδευσης
- e_i διαταρακτικός όρος

Συμπληρωματικά με την εξίσωση αποδοχών του Mincer, η καμπύλη μισθού – εκπαίδευσης του Borjas (2003) καταλήγει στο συμπέρασμα πως όσο υψηλόβαθμη είναι η εκπαίδευση του εργαζόμενου τόσο πιο πρόθυμος είναι ο εργοδότης να διαθέσει μεγαλύτερο μισθό.

Γράφημα 1.2 Σχέση μεταξύ ετήσιων απολαβών και ετών εκπαίδευσης

Πηγή : Τα οικονομικά της Εργασίας, George Borjas

Και στην ελληνική βιβλιογραφία η αιτιώδης σχέση των δύο μεταβλητών (εκπαίδευση – μισθός) έχει αναλυθεί εκτενώς. Έρευνα που διεξήχθη με μισθολογικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ κατέδειξε θετική συσχέτιση της εκπαίδευσης με τη μελλοντική απόδοσή της (Πατρινός ,1995). Μια άλλη σχετική έρευνα καταλήγει πως οι αμοιβές κατά μέσο όρο αυξάνονται όσο αυξάνεται το εκπαιδευτικό επίπεδο και πως οι μισθολογικές αποδόσεις της εκπαίδευσης είναι πιο υψηλές κατά τα πρώτα χρόνια του εργασιακού βίου (Κανελλόπουλος, 2003). Επιπλέον, από μια πιο πρόσφατη

έρευνα προκύπτει πως πέραν των ανωτέρω, η εκπαίδευση συντελεί και στη μείωση των μισθολογικών διαφορών μεταξύ των δυο φύλων (Παπαπέτρου, 2007).

Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί πως οι μισθολογικές αποδόσεις που οφείλονται στην εκπαίδευση μεταβάλλονται έντονα στην Ελλάδα. Ο ρυθμός μεταβολής τους εμφανίζεται θετικός για κάποιες χρονικές περιόδους και αρνητικός για κάποιες άλλες, γεγονός που προκάλεσε το ενδιαφέρον αρκετών ερευνητών. Πιο συγκεκριμένα, από τη μεταπολίτευση μέχρι και σήμερα – περίοδο για την οποία υπάρχουν στοιχεία – αρκετές έρευνες εστίασαν στην ωριαία ή στη μηνιαία μισθολογική απόδοση της εκπαίδευσης και προσπάθησαν να συσχετίσουν την ανοδική ή πτωτική τάση με αλλαγές που συνέβαιναν παράλληλα στην Ελληνική κοινωνία ή οικονομία. Για παράδειγμα, η πτώση των μισθολογικών αποδόσεων της εκπαίδευσης για τις δεκαετίες του 1970 και του 1980 εξηγήθηκε ως αποτέλεσμα της επέκτασης του εκπαιδευτικού συστήματος σε όλες τις βαθμίδες που οδήγησε στην προσφορά εργαζομένων με καλύτερη εκπαίδευση (Ψαχαρόπουλος και Πατρινός, 2003). Άλλοι ερευνητές απέδωσαν το εν λόγω φαινόμενο σε αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο, όπως για παράδειγμα την εξίσωση του κατώτατου μισθού μεταξύ των δύο φύλων, στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση αύξησε τον κατώτατο μισθό για τις γυναίκες με αποτέλεσμα να μειωθούν οι διαφορές στις αποδοχές ανάμεσα σε γυναίκες χαμηλής και υψηλής εξειδίκευσης αλλά και οι μισθολογικές αποδόσεις σε σχέση με την εκπαίδευση συνολικά (Τσακλόγλου και Χολεζιάς, 2005).

Συνεπώς, οι πιο καταρτισμένοι εργαζόμενοι φαίνεται πως απολαμβάνουν υψηλότερους μισθούς σε σύγκριση με λιγότερο καταρτισμένους, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως η επένδυση στην εκπαίδευση αποφέρει πάντα τα αναμενόμενα.

1.3.2. Οικονομική Κρίση και Συνέπειες

Η περασμένη δεκαετία αποτέλεσε μια από τις σκληρότερες δοκιμασίες για την Ελληνική οικονομία. Η ένταξη της χώρας μας στον παγκόσμιο μηχανισμό στήριξης το 2010 σηματοδότησε την αρχή μιας οικονομικής κρίσης, της οποίας οι συνέπειες έγιναν έντονα αισθητές στους εργαζόμενους, τους ανέργους, τους συνταξιούχους αλλά και τους επιχειρηματίες. Κατά την περίοδο 2010 – 2017 το ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 1/4, η ανεργία αυξήθηκε από 10% σε 27,8% και το εισόδημα του μέσου ελληνικού νοικοκυριού μειώθηκε αρκετά ως αποτέλεσμα μιας σειράς περικοπών σε μισθούς, συντάξεις και επιδόματα.

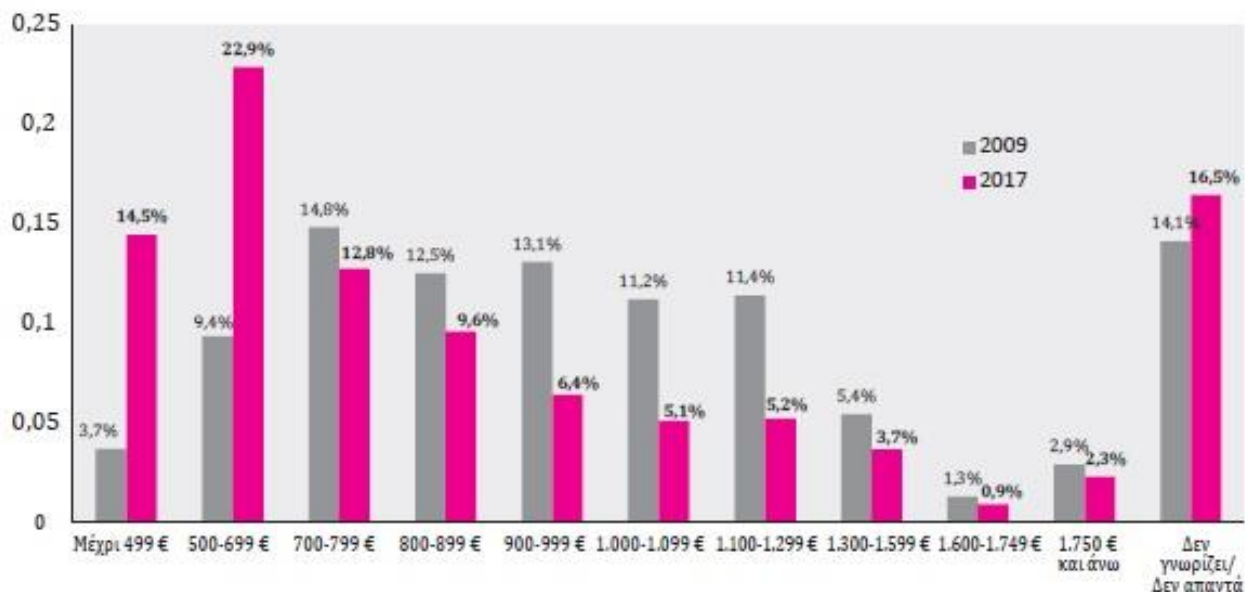
Οι περισσότερες μεταρρυθμίσεις στόχευαν στη μείωση των κρατικών δαπανών καθώς και των δαπανών του ευρύτερου δημόσιου τομέα, προκειμένου να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή εξυγίανση της ελληνικής οικονομίας. Όσον αφορά στο δημόσιο τομέα, έγιναν διαδοχικές περικοπές σε μισθούς και συντάξεις, καταργήθηκαν τα επιδόματα εορτών και αδείας, και διακόπηκαν οι συμβάσεις αόριστης διάρκειας. Επίσης, μειώθηκαν οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου και καταργήθηκε η δυνατότητα μονιμοποίησης σε δημόσιο φορέα στις περιπτώσεις αλυσιδωτών συμβάσεων.

Αναφορικά με τις αλλαγές που είχαν άμεση ή έμμεση επίδραση στις καθαρές απολαβές των απασχολούμενων, είτε του δημόσιου είτε του ιδιωτικού τομέα, οι σημαντικότερες συνοψίζονται ως εξής:

- Αναγκαστική περικοπή κατά 22% του κατώτατου μισθού και αντίστοιχη μείωση για τους εργαζόμενους μέχρι 25 χρόνων κατά 32% (N.4046/12).
- Γενική μείωση των μισθών μέσω της ΕΓΣΣΕ (N.4046/12).
- Διαμόρφωση του ύψους του κατώτατου μισθού μέσω απόφασης της εκάστοτε κυβέρνησης αντί της ΕΓΣΣΕ (N.4093/12).
- Κατάργηση της υποχρέωσης αναγνώρισης εκπαιδευτικού ή επαγγελματικού τίτλου από τους εργοδότες (N.4093/12).
- Δυνατότητα αντικατάστασης της ΕΓΣΣΕ με συγκεκριμένες συμβάσεις, βάσει των οποίων ο μισθός των εργαζόμενων ορίζεται με βάση τον κατώτατο μισθό που αποφασίζεται με υπουργική απόφαση (N.4093/12).
- Δημιουργία ορίου 10% στις αυξήσεις που παρέχονται μετά από 3 χρόνια εργασίας και για 3 τριετίες, οι οποίες όμως δίδονται εφόσον η ανεργία φθάσει χαμηλότερα από 10%. Επίσης, οποιοδήποτε επίδομα εκτός του παραπάνω, δεν υφίσταται πλέον στους κατώτατους μισθούς (N.4093/12).
- Θέσπιση του κατώτατου μισθού προς όλους τους εργαζόμενους των οποίων ο μισθός δεν ρυθμίζεται από συλλογική σύμβαση εργασίας (N.4172/13).
- Άρση των προσαυξήσεων που αφορούν στους εργαζομένους που αμείβονται βάσει ωρομίσθιας εργασίας, σε περίπτωση που η απασχόλησή τους δεν ξεπερνούν τις 20 ώρες (N:3899/10).
- Περικοπή κατά 20% στις υπερωρίες και τις υπερεργασίες (N.3863/10).

Όπως ήταν αναμενόμενο, οι συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις είχαν ως αποτέλεσμα την επικράτηση της εργασίας με μερική απασχόληση, την αύξηση του ποσοστού των χαμηλόμισθων εργαζομένων και την μείωση του διάμεσου μισθού. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της ΙΝΕ-ΓΣΕΕ για την απασχόληση στην Ελλάδα στον ιδιωτικό τομέα το έτος 2017, περίπου ένας στους δυο εργαζόμενους (50,2%) είχε καθαρές μηνιαίες αποδοχές μέχρι 800 ευρώ. Τα στοιχεία αυτά δείχνουν την κατακόρυφη μείωση που είχαν υποστεί οι μισθοί των εργαζομένων κατά τα προηγούμενα έτη, λαμβανομένου υπόψη ότι το 2009 στην ίδια μισθολογική κλίμακα βρισκόταν μόλις το 27,9% των εργαζομένων. Αντίστοιχα, στις υψηλότερες μισθολογικές κλίμακες, η σχετική ποσοστιαία κατανομή εμφανίζεται μειωμένη ακόμη και κατά το ήμισυ. Για παράδειγμα, στην κατηγορία των εργαζομένων που αμείβονται με μισθό από 900 έως 1299 ευρώ παρατηρείται μια πτώση από το 35,7% για το 2009 σε 16,8% το 2017.

Γράφημα 1.3 Ποσοστιαία κατανομή εργαζομένων Ιδιωτικού Τομέα ανά Μισθολογική Κλίμακα (2009,2017)

Πηγή : ΙΝΕ – ΓΣΕΕ, *Ετήσια Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία και Απασχόληση* (2017)

Συμπληρωματικά με τα ανωτέρω και σύμφωνα με έκθεση της ΙΝΕ-ΓΣΕΕ για την ελληνική απασχόληση του 2018, κατά την περίοδο της ελληνικής οικονομικής κρίσης ο διάμεσος μισθός των ιδιωτικών υπαλλήλων μειώθηκε, ενώ ταυτόχρονα αυξήθηκε το ποσοστό των εργαζομένων με μερική απασχόληση. Πιο συγκεκριμένα, για την περίοδο από το 2010 ως και το 2018, οι μέσες τακτικές αποδοχές εμφάνισαν μείωση 27% για τους εργαζόμενους με πλήρη απασχόληση και 17% για τους εργαζόμενους με μερική απασχόληση. Μείωση παρατηρήθηκε και στο μέσο ημερομίσθιο που αφορά κυρίως τεχνίτες. Επίσης, κατά την ίδια περίοδο, το πλήθος των απασχολούμενων με

μερική απασχόληση υπερδιπλασιάστηκε με αποτέλεσμα η συγκεκριμένη μορφή εργασίας να εκπροσωπεί το 27% της συνολικής απασχόλησης για το έτος 2018.

Πίνακας 1.3 Αποδοχές στον Ιδιωτικό Τομέα (2010, 2018)

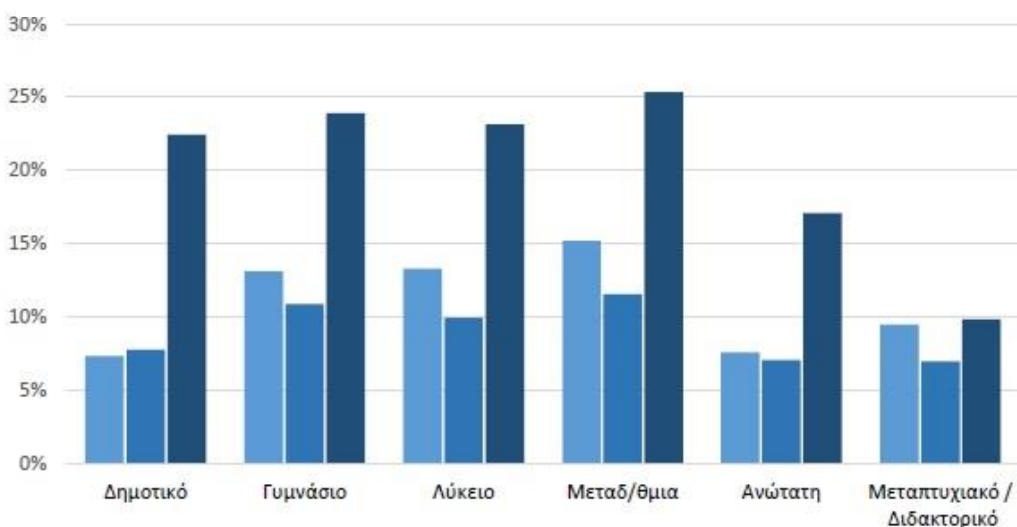
Έτος	Είδος απασχόλησης	Πλήρης	Μερική	Σύνολο
2018	Ασφαλισμένοι	1.702.675	696.825	2.396.602
	Μέσες τακτικές αποδοχές (ευρώ)	1.111,09	375,53	898,59
	Μέσο ημερομίσθιο (ευρώ)	48,61	23,18	42,89
2010	Ασφαλισμένοι	1.521.404	320.566	1.850.593
	Μέσες τακτικές αποδοχές (ευρώ)	1.394	562	1.247
	Μέσο ημερομίσθιο (ευρώ)	58,34	30,92	54,46

Πηγή : INE – ΓΣΕΕ, *Ετήσια Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία και Απασχόληση* (2018)

1.3.3. Οι αποδοχές των αποφοίτων ΙΕΚ

Οι αρνητικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης έγιναν ιδιαίτερα αισθητές στους αποφοίτους ΙΕΚ. Σύμφωνα με έρευνα του IOBE για τις επιπτώσεις της κρίσης στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας (2018), οι άνεργοι πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υπερδιπλασιάστηκαν κατά την περίοδο της ελληνικής κρίσης αφού ανήλθαν σε 124.400 το 2017 από 55.500 το 2009. Επίσης, η ανεργία στη συγκεκριμένη εκπαιδευτική κατηγορία για το έτος 2017 κυμάνθηκε στο 25,3%, δηλαδή σε υψηλότερη κλίμακα ακόμη και σε σχέση με τους αποφοίτους μέσης η δημοτικής εκπαίδευσης.

Γράφημα 1.4 Εξέλιξη ποσοστού ανεργίας ανά εκπαιδευτική κλίμακα (2001,2009,2017)

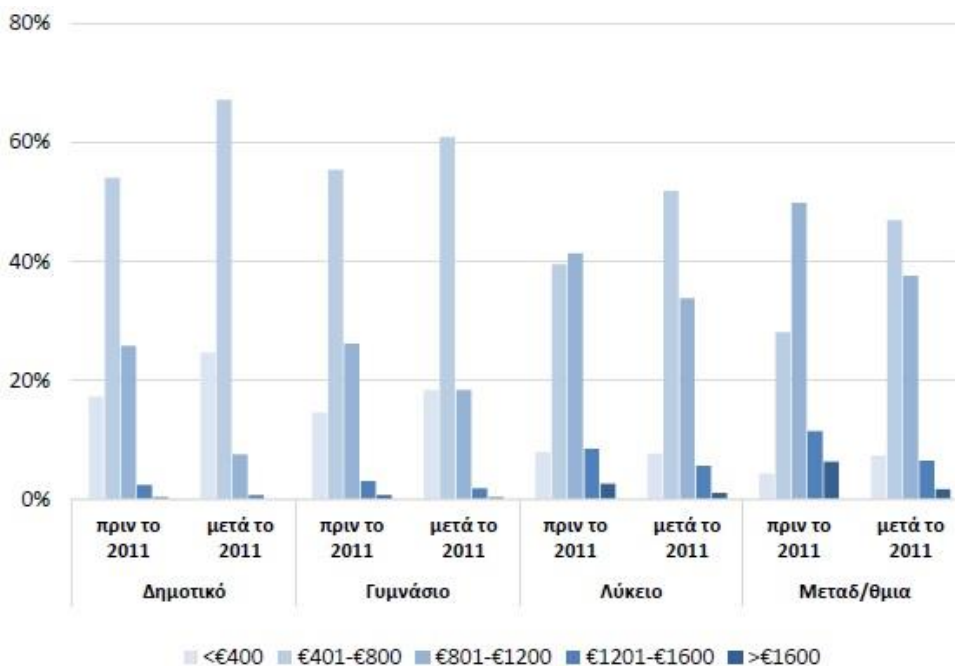

Πηγή : IOBE, *Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας στην Ελλάδα : Επιπτώσεις της Κρίσης και Προκλήσεις* (2018)

Τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει αρκετές μελέτες με θέμα τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στο μισθό των ιδιωτικών υπαλλήλων. Όπως προαναφέρθηκε, εξαιρουμένων των ειδικών περιπτώσεων επαγγελματιών υψηλής εξειδίκευσης, η συντριπτική πλειοψηφία των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα είδαν μείωση στις μηνιαίες απολαβές τους. Ωστόσο, μέχρι και σήμερα, γνωρίζουμε λίγα πράγματα για την επίδραση της κρίσης ειδικά στις αποδοχές των αποφοίτων ΙΕΚ.

Σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα, οι εργαζόμενοι απόφοιτοι της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής βαθμίδας που ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους μετά το 2011 αμείβονται με μισθό που κυμαίνεται από 401-800 ευρώ μηνιαίως, ενώ η πλειοψηφία όσων αποφοίτησαν μέχρι και το 2011 υπάγεται στη μισθολογική κλίμακα των 801-1200 ευρώ. Άξιο παρατηρήσεως είναι, πάντως, πως συνολικά οι χαμηλόμισθοι (μηνιαίος μισθός χαμηλότερος από 800 ευρώ) απόφοιτοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ξεπερνούν το 55%.

Γράφημα 1.5 Αποδοχές εργαζομένων με βάση το έτος ολοκλήρωσης της εκπαίδευσης

Πηγή : IOBE, *Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας στην Ελλάδα : Επιπτώσεις της Κρίσης και Προκλήσεις* (2018)

Ερευνητικό Ερώτημα

Όπως έχει ήδη καταστεί σαφές, τα ΙΕΚ αποτελούν έναν από τους βασικότερους πυλώνες επαγγελματικής κατάρτισης και οι απόφοιτοι τους εκπροσωπούν ένα σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού στη χώρα μας. Η δυναμική τους έγκειται τόσο στην εναλλακτική επιλογή που προσφέρουν, κυρίως σε μαθητές που θέλουν να ακολουθήσουν μια τεχνική κατάρτιση, όσο και στην αποκλειστικότητα που προσφέρει το πρόγραμμα σπουδών τους σε αρκετές ειδικότητες. Πέραν όμως της κοινωνικής διάστασης, τα ΙΕΚ αποτελούν τον τρίτο μεγαλύτερο εκπαιδευτικό φορέα από άποψη πλήθους σπουδαστών στην Ελλάδα και προσφέρουν πτυχία ιδιαίτερος ανταγωνιστικά σε αρκετές επαγγελματικές κατηγορίες. Συνεπώς, η συμβολή τους στην Ελληνική εκπαίδευση αλλά και στην αγορά εργασίας κάθε άλλο παρά αμελητέα θεωρείται.

Παρ' όλα αυτά, οι πτυχιούχοι των ΙΕΚ δεν έμειναν ανεπηρέαστοι από την οικονομική κρίση και τις συνέπειές της, όπως, άλλωστε, και οι περισσότεροι συμπολίτες μας ανεξάρτητα από το εκπαιδευτικό τους υπόβαθρο. Στην πραγματικότητα, οι επιπτώσεις αυτές ήταν πιο έντονες στους απόφοιτους μεταλυκειακής εκπαίδευσης σε σύγκριση με τους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και σε κάποιες περιπτώσεις ακόμη και σε σύγκριση με τους απόφοιτους μέσης εκπαίδευσης. Ειδικότερα, περίπου ένας στους τέσσερεις πτυχιούχους ΙΕΚ έμεινε εκτός αγοράς εργασίας, ενώ αντίστοιχα περίπου ένας στους δυο απασχολούμενους του ιδιωτικού τομέα ήταν χαμηλόμισθος. Είναι προφανές ότι, οι συγκεκριμένοι αριθμοί καταδεικνύουν μια πραγματικότητα που δε συνάδει με τη δυναμική ενός πτυχίου που προσφέρει επαγγελματική κατάρτιση και ενός προγράμματος σπουδών που προετοιμάζει για άμεση ένταξη στην αγορά εργασίας.

Ευλόγως, οι μεταρρυθμίσεις που οδήγησαν στην μείωση του μισθού σε συνδυασμό με την κατάργηση υποχρέωσης αναγνώρισης τίτλου οδήγησαν στην ευρεία επικράτηση του κατώτατου μισθού στην αγορά εργασίας. Με άλλα λόγια, κατά την περίοδο της κρίσης, οι νεοεισερχόμενοι απασχολούμενοι στον ιδιωτικό τομέα, ανεξαρτήτως ηλικίας ή εκπαιδευτικής βαθμίδας, είχαν περίπου ίσες πιθανότητες αμοιβής με τον κατώτατο μισθό.

Παρά το γεγονός ότι η μείωση των απολαβών των αποφοίτων ΙΕΚ κατά την περασμένη δεκαετία της κρίσης είναι ένα ευρέως γνωστό φαινόμενο στην αγορά εργασίας, δεν υπάρχει – μέχρι και σήμερα – πλούσια ελληνική βιβλιογραφία στη συγκεκριμένη θεματική ούτε και αρκετά καταγεγραμμένα δεδομένα προς ανάλυση. Ωστόσο, οι περικοπές των μισθών και των επιδομάτων στον ιδιωτικό τομέα απασχόλησης στη χώρα μας, όπως αναλύθηκαν ανωτέρω οδηγούν στο εξής

ερώτημα: ο τίτλος σπουδών των ΙΕΚ αποτέλεσε εφόδιο για τους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας κατά την περασμένη δεκαετία, προς εξασφάλιση ανώτερου μισθού σε σχέση με τον βασικό;

2. Μεθοδολογία

2.1. Ερευνητική Μέθοδος

Για τη διεξαγωγή της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας επιλέχθηκε η μέθοδος της ποσοτικής έρευνας, καθώς επιτρέπει την συλλογή μεγάλου όγκου δεδομένων και τη δυνατότητα σύνδεσης δύο ή και περισσότερων χαρακτηριστικών. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα διεξήχθη με τη βοήθεια ερωτηματολογίου, στο οποίο οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε κλειστές ερωτήσεις. Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στην πλατφόρμα Google Forms και αναρτήθηκε σε στοχευμένες ομάδες αποφοίτων ΙΕΚ του μέσου κοινωνικής δικτύωσης Facebook, όπου και παρέμεινε αναρτημένο για τον μήνα Οκτώβριο του 2020, δέχθηκε δε, συνολικά 100 απαντήσεις.

Στόχος της ερευνητικής διαδικασίας είναι να εξετάσει:

(α) τις μισθολογικές απολαβές των αποφοίτων ΙΕΚ που εργάζονταν στον ιδιωτικό τομέα κατά τη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας, συγκρίνοντας τες με τον κατώτατο μισθό και

(β) τη συσχέτιση παραμέτρων, όπως τα έτη προϋπηρεσίας και το αντικείμενο σπουδών με το ύψος του μισθού που λαμβάνουν οι απόφοιτοι ΙΕΚ.

2.2. Συμμετέχοντες

Η έρευνα αφορά σε συμπολίτες μας που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα σπουδών δημόσιου ή ιδιωτικού ΙΕΚ από το 2010 έως και το 2020 και εργάζονταν στον ιδιωτικό τομέα με σχέση πλήρους απασχόλησης κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Ως χρονική βάση αποφοίτησης τέθηκε η περασμένη δεκαετία, για να ερευνηθεί η συμβολή των πτυχίων μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στον μισθό κατά την περίοδο της ελληνικής οικονομικής κρίσης. Επίσης, από το ερωτηματολόγιο εξαιρέθηκαν οι απόφοιτοι ΙΕΚ που εργάζονταν στο δημόσιο τομέα, λόγω της διαφορετικής μισθολογικής πολιτικής που εφαρμόζεται σε αυτούς, καθώς και όσοι εργάζονταν ως ελεύθεροι επαγγελματίες διότι οι παράμετροι που προσδιορίζουν το ύψος του μηνιαίου εισοδήματος τους διαφοροποιούνται σημαντικά σε σχέση με αυτούς που προσδιορίζουν το ύψος του μισθού στον ιδιωτικό τομέα. Τέλος, από τις μετρήσεις εξαιρέθηκαν και όσοι εργάζονταν στον ιδιωτικό τομέα με μερική απασχόληση, αφού η προσμέτρηση τους θα καθιστούσε αμφισβητούμενη την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων λόγω του διαφορετικού συστήματος απολαβών στο οποίο υπόκεινται.

Στο ερωτηματολόγιο απάντησαν 100 άτομα, διαφορετικών ηλικιακών ομάδων εκ των οποίων 65 ήταν γυναίκες και 35 άνδρες, άπαντες απασχολούμενοι στον ιδιωτικό τομέα και κάτοχοι πτυχίου ΙΕΚ. Το αντικείμενο των σπουδών τους καθώς και ο τόπος διαμονής και εργασίας τους είναι τυχαίος, αφού το ερωτηματολόγιο αναρτήθηκε στο διαδίκτυο σε ομάδες αποφοίτων ΙΕΚ από όλη την Ελλάδα, ώστε να συγκεντρωθούν όσο το δυνατόν περισσότερα δεδομένα.

2.3. Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί το βασικό εργαλείο συλλογής δεδομένων σε μια ποσοτική έρευνα. Ειδικότερα, το ερωτηματολόγιο που αναρτάται στο διαδίκτυο υπερτερεί έναντι εκείνου που πραγματοποιείται μέσω τηλεφώνου αλλά και εκείνου που γίνεται με φυσική επαφή, αφού επιτρέπει τη συλλογή μεγάλου όγκου δεδομένων σε μικρό σχετικά χρονικό διάστημα.

Το ερωτηματολόγιο της παρούσας έρευνας αποτελείται από τρεις (3) ενότητες και περιέχει συνολικά δεκατρείς (13) ερωτήσεις. Ο σχεδιασμός των ερωτήσεων έγινε με τέτοιο τρόπο ώστε να αντλούνται από τον ερωτηθέντα όλες τις απαραίτητες πληροφορίες εντός σύντομου χρονικού διαστήματος. Όλες οι ερωτήσεις είναι κλειστού τύπου, γεγονός που διευκολύνει την ταξινόμηση των δεδομένων και την ασφαλή συγκρισιμότητά τους.

Στην πρώτη ενότητα συλλέγονται τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων, όπως το φύλο, η ηλικία, το εκπαιδευτικό επίπεδο, κ.α.. Στην δεύτερη ενότητα συλλέγονται πληροφορίες σχετικά με το ύψος του μισθού και την εργασιακή εμπειρία σε διαφορετικές χρονικές περιόδους ούτως ώστε να διερευνηθεί η συμβολή διαφόρων παραγόντων. Στην τρίτη και τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου λαμβάνεται η άποψη των αποφοίτων σχετικά τόσο με τη συμβολή του πτυχίου τους στον μισθό τον οποίο λαμβάνουν όσο και με τη συνάφεια που έχουν οι σπουδές τους με το επάγγελμα που ασκούν.

2.4. Ερευνητική Διαδικασία

Αρχικά, το ερωτηματολόγιο σχεδιάστηκε στο πρόγραμμα Microsoft Word και εφαρμόστηκε πιλοτική έρευνα σε δέκα συμμετέχοντες που απάντησαν χειρόγραφα, με σκοπό να εντοπισθούν πιθανές αστοχίες (λ.χ. δυσκολία κατανόησης των ερωτήσεων). Εν συνεχεία, κι αφού αναδιατυπώθηκαν κάποιες ερωτήσεις και εξαιρέθηκαν κάποιες άλλες, το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στην πλατφόρμα Google Forms και αναρτήθηκε σε ομάδες αποφοίτων ΙΕΚ του μέσου κοινωνικής δικτύωσης Facebook, προκειμένου να συλλεχθούν τα δεδομένα.

Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη χρήση των προγραμμάτων SPSS 20 και Microsoft Excel. Πιο συγκεκριμένα, το ερωτηματολόγιο μαζί με τις απαντήσεις εξήχθησαν σε αρχείο του προγράμματος Excel, στο οποίο έγινε επεξεργασία και κωδικοποίηση. Τα κωδικοποιημένα αποτελέσματα αναλύθηκαν στατιστικά μέσω του προγράμματος SPSS 20.

Με τη βοήθεια του SPSS, δημιουργήθηκαν πίνακες συχνοτήτων, ποσοστά και γραφήματα των απαντήσεων, από τα οποία διαμορφώνεται και παρουσιάζεται η ταυτότητα του δείγματος. Επίσης, υπολογίστηκαν στοιχεία της περιγραφικής (μέση τιμή, διάμεση τιμή, επικρατούσα τιμή, εύρος, τυπική απόκλιση) και της επαγωγικής στατιστικής, από τα οποία εξάγονται χρήσιμα αποτελέσματα επί του ερευνητικού έργου.

3. Αποτελέσματα

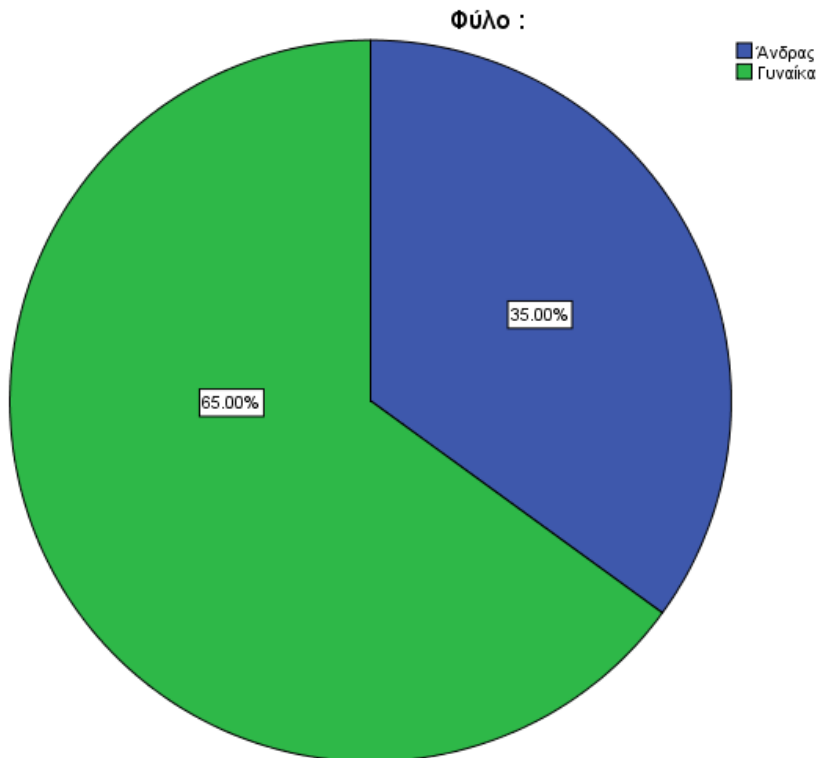
3.1. Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

3.1.1. Φύλο

Η πρώτη ερώτηση του ερωτηματολογίου αφορά στο φύλο του ερωτηθέντα. Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα αλλά και στο αντίστοιχο γράφημα, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα ήταν γυναίκες. Πιο συγκεκριμένα, στο σύνολο των 100 απαντήσεων οι 65 προήλθαν από γυναίκες και μόλις οι 35 από άνδρες.

Πίνακας 3.1 Φύλο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Άνδρας	35	35.0	35.0	35.0
Valid Γυναίκα	65	65.0	65.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

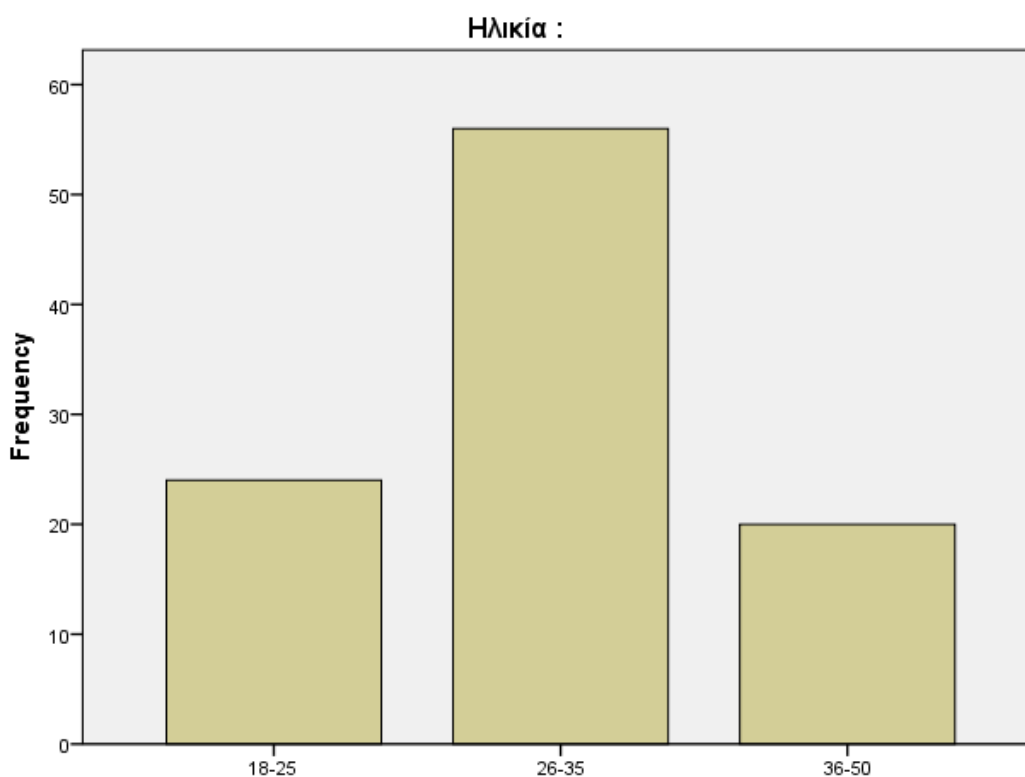
Γράφημα 3.1

3.1.2. Ηλικία

Μια από τις αρχικές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ήταν η ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν οι συμμετέχοντες. Σύμφωνα με τον πίνακα 4.2, το 80% των πτυχιούχων ΙΕΚ που απάντησαν είχε ηλικία μέχρι και 35 έτη. Το νεαρό της ηλικίας της συντριπτικής πλειοψηφίας των ερωτηθέντων δικαιολογείται από στους περιορισμούς του ερωτηματολογίου, αφού αυτό απευθύνεται αποκλειστικά σε πτυχιούχους ΙΕΚ που απέκτησαν τίτλο σπουδών κατά τη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας.

Πίνακας 3.2 Ηλικία :

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 18-25	24	24.0	24.0	24.0
26-35	56	56.0	56.0	80.0
36-50	20	20.0	20.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

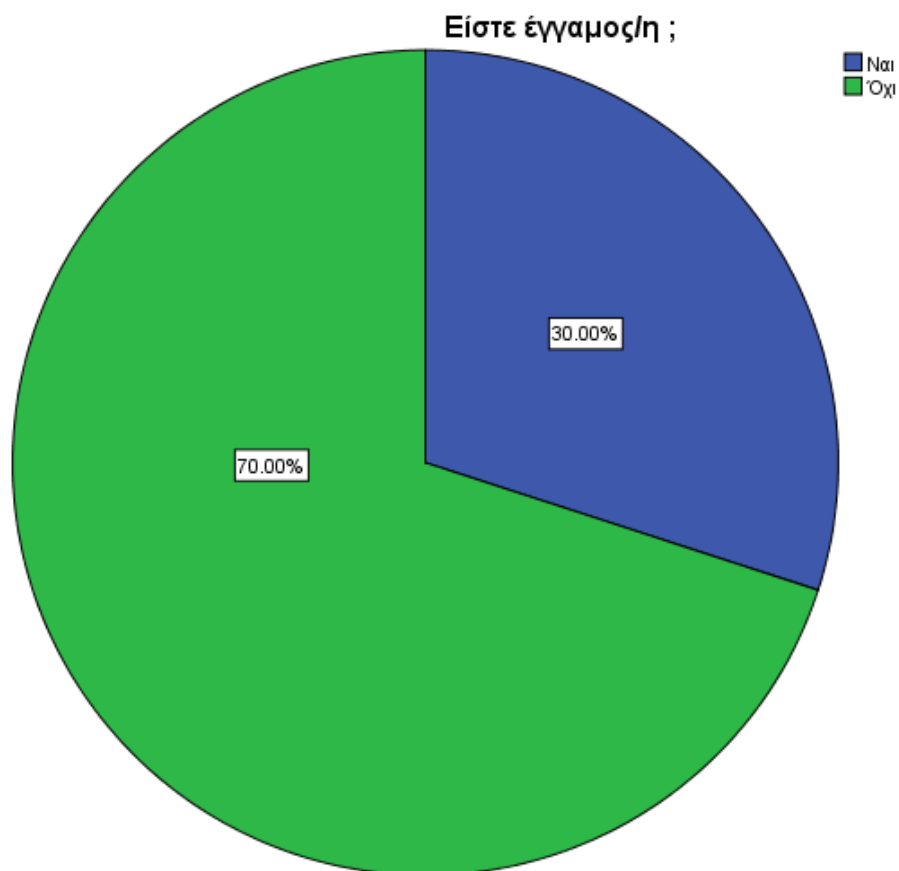
Γράφημα 3.2

3.1.3. Οικογενειακή Κατάσταση

Η τρίτη ερώτηση αφορούσε στην οικογενειακή κατάσταση των ερωτηθέντων. Οι 70 από τους 100 δήλωσαν άγαμοι, ενώ οι υπόλοιποι 30 έγγαμοι.

Πίνακας 3.3 Είστε έγγαμος/η ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Ναι	30	30.0	30.0	30.0
Όχι	70	70.0	70.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Γράφημα 3.3

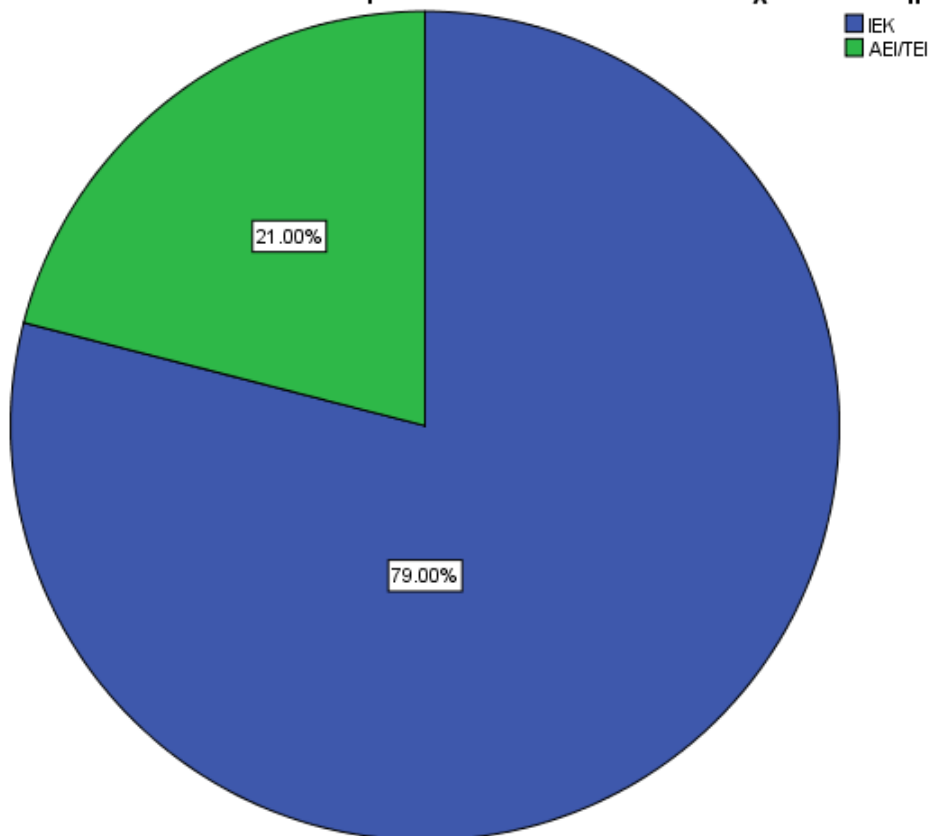
3.1.4. Εκπαιδευτικό Επίπεδο

Από την ερώτηση που αφορούσε στο εκπαιδευτικό επίπεδο των συμμετεχόντων στην έρευνα προέκυψε ότι σχεδόν ένας στους πέντε (21%) έχει ολοκληρώσει πρόγραμμα σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ το υπόλοιπο 79% έχει ολοκληρώσει τις σπουδές του με τη λήψη πτυχίου μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Πίνακας 3.4 Ποιο είναι το ανώτερο επίπεδο σπουδών που έχετε ολοκληρώσει :

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid IEK	79	79.0	79.0	79.0
AEI/TEI	21	21.0	21.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Ποιό είναι το ανώτερο επίπεδο σπουδών που έχετε ολοκληρώσει :

Γράφημα 3.4

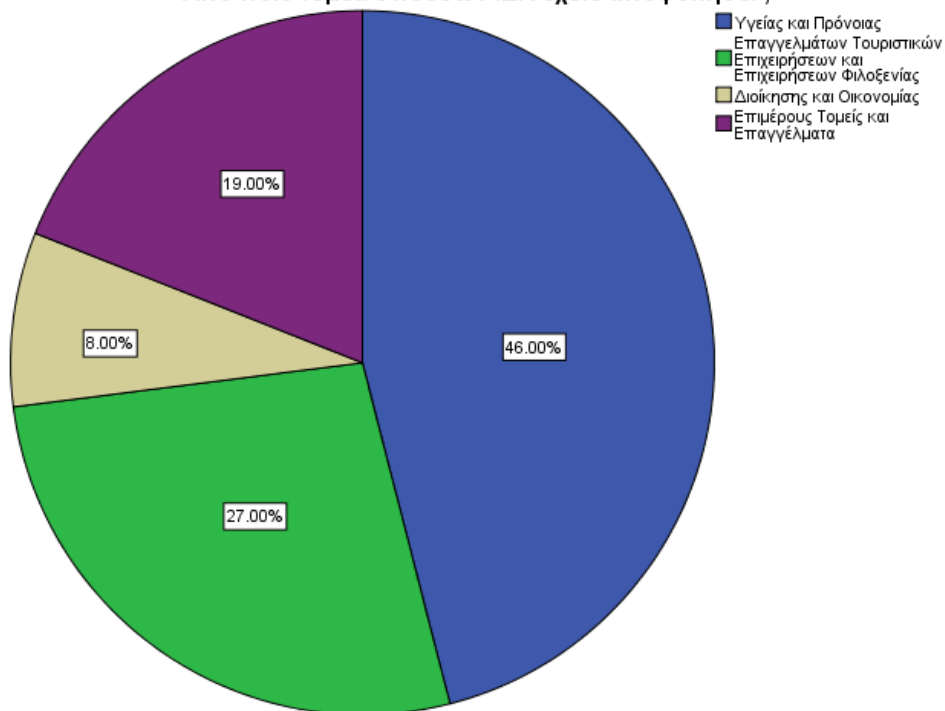
3.1.5. Αντικείμενο Σπουδών

Προκειμένου να εξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα σχετικά με το αντικείμενο σπουδών, ζητήθηκε από όσους ερωτηθέντες κατέχουν περισσότερα από ένα πτυχία ΙΕΚ να λάβουν υπόψη τους μόνο το πρώτο χρονολογικά πτυχίο. Σύμφωνα με τον πίνακα 3.5, σχεδόν τρεις από τους τέσσερις απόφοιτους (73%) προέρχονται από έναν εκ των δύο προαναφερθέντων τομέων. Όσο για τους υπόλοιπους οκτώ εξ αυτών προέρχονται από τμήματα Διοίκησης και Οικονομίας και οι υπόλοιποι 19 από επιμέρους τομείς και επαγγέλματα.

Πίνακας 3.5 Από ποιο τομέα σπουδών ΙΕΚ έχετε αποφοιτήσει ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Υγείας και Πρόνοιας	46	46.0	46.0	46.0
Επαγγελματών Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων	27	27.0	27.0	73.0
Valid Φιλοξενίας				
Διοίκησης και Οικονομίας	8	8.0	8.0	81.0
Επιμέρους Τομείς και Επαγγέλματα	19	19.0	19.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Από ποιο τομέα σπουδών ΙΕΚ έχετε αποφοιτήσει ;

Γράφημα 3.5

3.2. Προϋπηρεσία και Απολαβές

Στην επόμενη ενότητα του ερωτηματολογίου εξετάζονται παράγοντες που αφορούν στο μισθό καθώς και στην εργασιακή τους προϋπηρεσία.

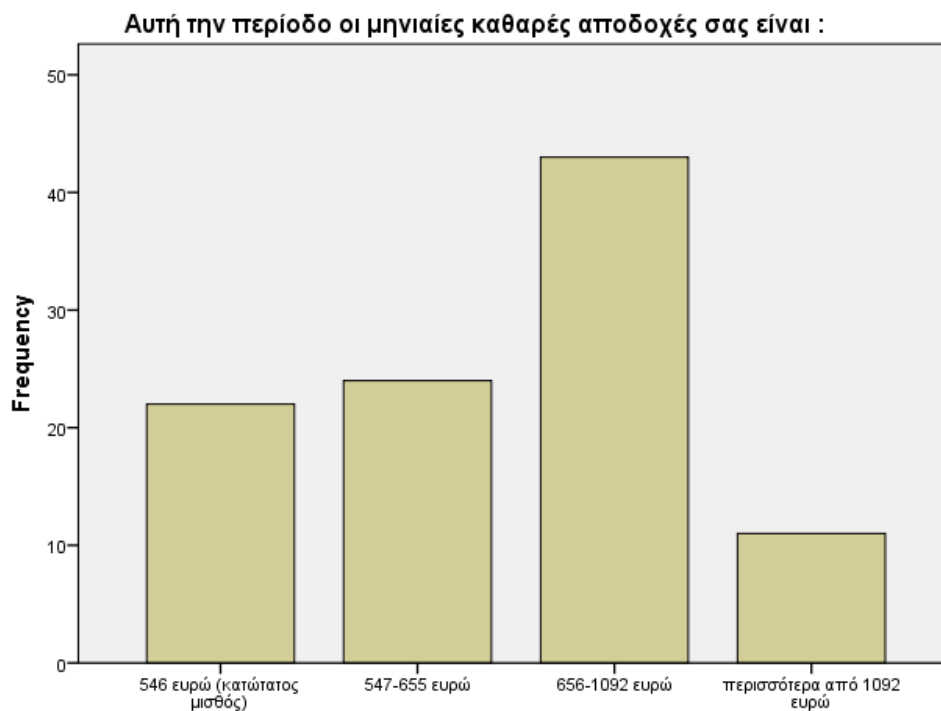
3.2.1. Μισθολογική Κατηγορία

Σε ερώτηση που αφορούσε στις τρέχουσες καθαρές απολαβές οι επιλογές των συμμετεχόντων ήταν τέσσερις. Η πρώτη επιλογή που δόθηκε στους ερωτηθέντες ήταν ο βασικός μισθός, ενώ οι υπόλοιπες τρεις πιθανές απαντήσεις τέθηκαν ως ποσοστά επί του κατώτατου μισθού. Πιο συγκεκριμένα, όσοι απάντησαν πως ανήκουν στη δεύτερη μισθολογική κλίμακα, αμείβονταν με καθαρό μισθό ύψους ως το 120% του βασικού, στην τρίτη μισθολογική κλίμακα όσοι αμείβονταν με καθαρό μισθό μέχρι και 200% του βασικού και στην τέταρτη κλίμακα όσοι αμείβονταν με καθαρό μισθό μεγαλύτερο του διπλάσιου του βασικού.

Πίνακας 3.6 Αυτή την περίοδο οι μηνιαίες καθαρές αποδοχές σας είναι :

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
546 ευρώ (κατώτατος μισθός)	22	22.0	22.0	22.0
547-655 ευρώ	24	24.0	24.0	46.0
Valid 656-1092 ευρώ	43	43.0	43.0	89.0
περισσότερα από 1092 ευρώ	11	11.0	11.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Για τη στατιστική ανάλυση των ανωτέρω δεδομένων αντιστοιχίστηκαν τα διάφορα μισθολογικά επίπεδα με τους αριθμούς 1 ως και 4, κατά αύξουσα σειρά. Έτσι, ο αριθμός 1 αντιστοιχεί στα 546 ευρώ (κατώτατος μισθός), ενώ ο αριθμός 4 στο υψηλότερο μισθολογικό επίπεδο (περισσότερα από 1092 ευρώ).

Γράφημα 3.6

Πίνακας 3.7

Αυτή την περίοδο οι μηνιαίες καθαρές αποδοχές σας είναι :

N	Valid	100
	Missing	0
	Mean	2.43
	Median	3.00
	Mode	3
	Std. Deviation	.956

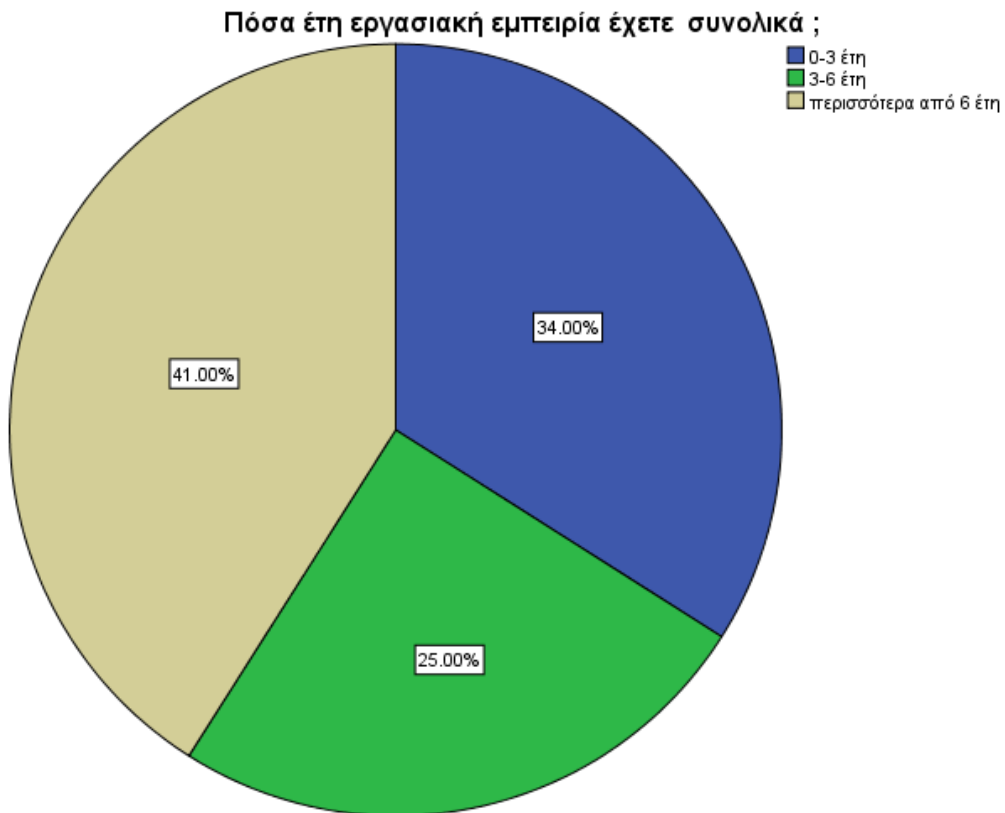
Σύμφωνα με τον πίνακα 3.7, διάμεση αλλά και επικρατούσα τιμή είναι η τρίτη κατά σειρά μισθολογική κλίμακα (656 – 1092 ευρώ), ωστόσο ο μέσος όρος διαμορφώνεται μεταξύ της δεύτερης και της τρίτης μισθολογικής κλίμακας.

3.2.2. Εργασιακή Εμπειρία

Σε ό,τι αφορά στην συνολική εργασιακή εμπειρία (πριν αλλά και μετά την απόκτηση πτυχίου ΙΕΚ) περίπου έξι στους δέκα απάντησαν πως έχουν μέχρι έξι έτη προϋπηρεσίας ενώ οι υπόλοιποι απάντησαν πως εργάζονται για περισσότερα από έξι εργασιακά έτη.

Πίνακας 3.8 Πόσα έτη εργασιακή εμπειρία έχετε συνολικά ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0-3 έτη	34	34.0	34.0	34.0
3-6 έτη	25	25.0	25.0	59.0
περισσότερα από 6 έτη	41	41.0	41.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Γράφημα 3.7

3.2.3. Πρώτος Μισθός μετά τις Σπουδές

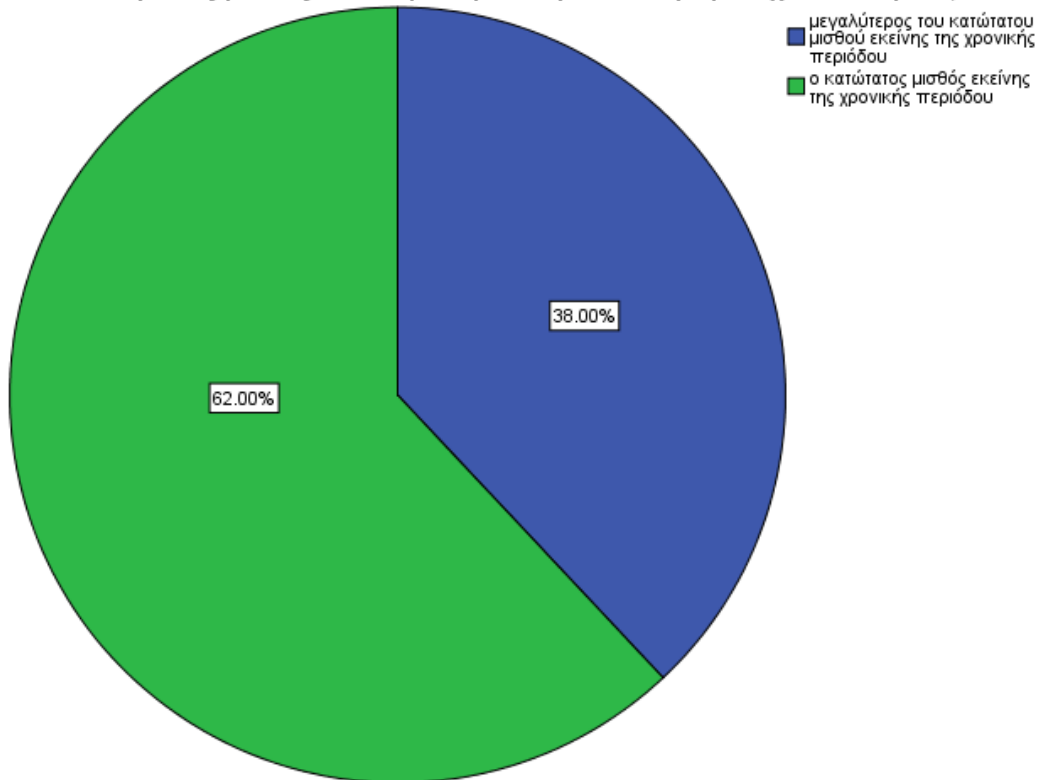
Σχετικά με τον πρώτο μισθό, 62 στους 100 ερωτηθέντες απάντησαν πως ο πρώτος μισθός που έλαβαν έπειτα από την ολοκλήρωση των σπουδών τους ήταν ίσος με τον κατώτατο της αντίστοιχης χρονικής περιόδου, ενώ οι υπόλοιποι 38 αμείφθηκαν με μισθό μεγαλύτερο του κατώτατου.

Πίνακας 3.9 Ο πρώτος μισθός που λάβατε μετά την απόκτηση πτυχίου ΙΕΚ ήταν :

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
μεγαλύτερος του κατώτατου μισθού εκείνης της χρονικής περιόδου	38	38.0	38.0	38.0
ο κατώτατος μισθός εκείνης της χρονικής περιόδου	62	62.0	62.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα ζητήθηκε να λάβουν υπόψιν τους μόνο το πρώτο χρονολογικά πτυχίο σε περίπτωση που κατέχουν περισσότερα από ένα πτυχία ΙΕΚ.

Ο πρώτος μισθός που λάβατε μετά την απόκτηση πτυχίου ΙΕΚ ήταν ;

Γράφημα 3.8

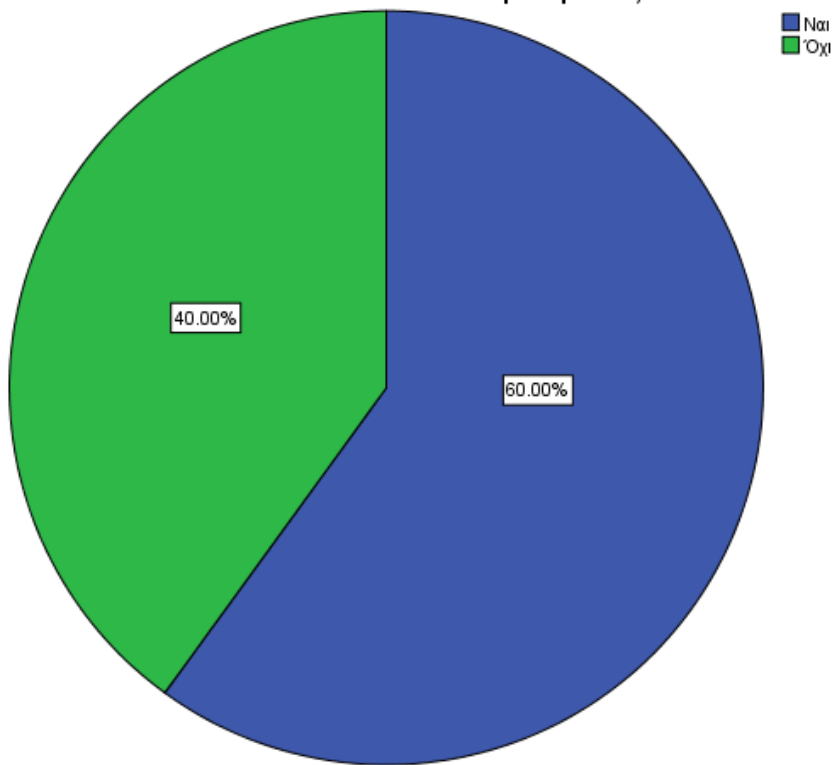
3.2.4. Εργασιακή Εμπειρία πριν από τις Σπουδές

Στην ερώτηση σχετικά με την κατοχή εμπειρίας πριν από την ολοκλήρωση σπουδών, έξι στους δέκα ερωτηθέντες απάντησαν πως είχαν ήδη εργαστεί πριν σπουδάσουν, ενώ οι υπόλοιποι εντάχθηκαν στην αγορά εργασίας μετά τις σπουδές τους.

Πίνακας 3.10 Είχατε εργασιακή εμπειρία πριν από την ολοκλήρωση των σπουδών σας στο ΙΕΚ που φοιτήσατε ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	60	60.0	60.0	60.0
Valid Όχι	40	40.0	40.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Είχατε εργασιακή εμπειρία πριν από την ολοκλήρωση των σπουδών σας στο ΙΕΚ που φοιτήσατε ;

Γράφημα 3.9

3.3. Η άποψη των ερωτηθέντων

Σε όλες τις ερωτήσεις της τελευταίας ενότητας χρησιμοποιήθηκε κλίμακα Likert με τις επιλογές 'Καθόλου', 'Λίγο', 'Αρκετά', 'Πολύ' και 'Πάρα Πολύ' ως πιθανές απαντήσεις που αντιστοιχήθηκαν με τους αριθμούς 1, 2, 3, 4 και 5 για τις ανάγκες της στατιστικής ανάλυσης.

3.3.1. Σπουδές και Βελτίωση της Οικονομικής Κατάστασης

Η πρώτη ερώτηση της τρίτης ενότητας εξετάζει τον βαθμό κατά τον οποίο οι απόφοιτοι θεωρούν πως το πτυχίο ΙΕΚ που κατέχουν συμβάλλει θετικά στην οικονομική τους κατάσταση. Σύμφωνα με τον πίνακα 3.11 το 41% των ερωτηθέντων απάντησε αρνητικά ('Καθόλου' ή 'Λίγο') ενώ το υπόλοιπο 59% απάντησε θετικά ('Αρκετά' ή 'Πολύ' ή 'Πάρα Πολύ').

Πίνακας 3.11 Θεωρείτε πως η απόφαση σας να σπουδάσετε σε κάποιο ΙΕΚ ήταν μια επιλογή που τελικά συνέβαλε θετικά στην οικονομική σας κατάσταση ;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	17	17.0	17.0	17.0
Λίγο	24	24.0	24.0	41.0
Αρκετά	29	29.0	29.0	70.0
Πολύ	15	15.0	15.0	85.0
Πάρα πολύ	15	15.0	15.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

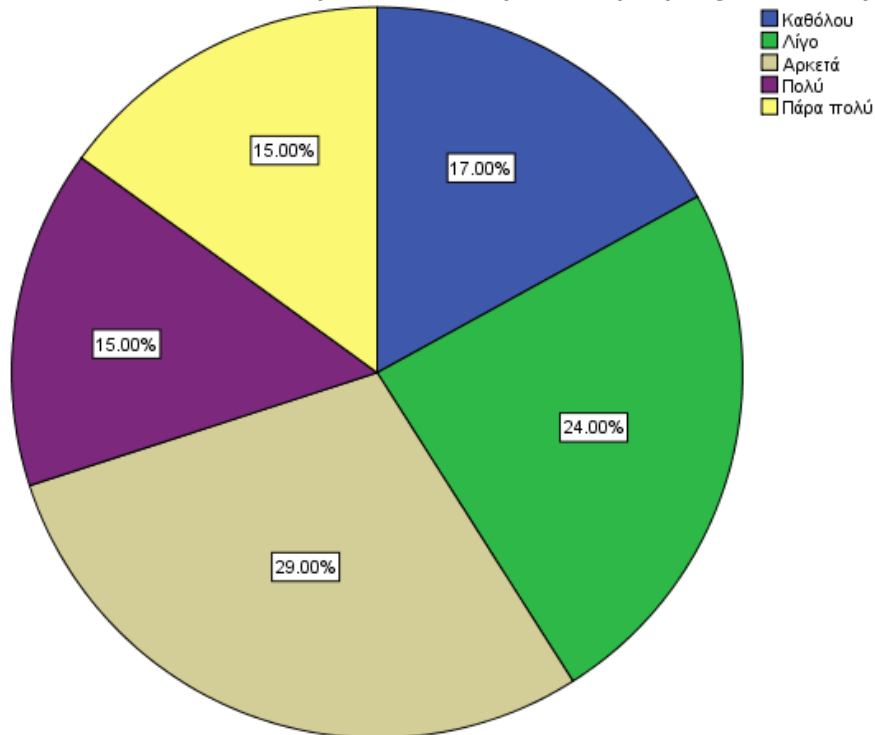
Συγχρόνως, τα στοιχεία του πίνακα 3.12 επιβεβαιώνουν τη διάσταση απόψεων για τη συγκεκριμένη ερώτηση, δεδομένου ότι η επικρατούσα καθώς και η διάμεσος τιμή εντοπίζεται στην επιλογή 'Αρκετά', ο δε μέσος όρος διαμορφώνεται αρκετά κοντά στην ίδια απάντηση.

Πίνακας 3.12 Θεωρείτε πως η απόφαση σας να σπουδάσετε σε κάποιο ΙΕΚ ήταν μια επιλογή που τελικά συνέβαλε θετικά στην οικονομική σας κατάσταση ;

N	Valid	100
	Missing	0
Mean		2.87
Median		3.00
Mode		3
Std. Deviation		1.292
Minimum		1
Maximum		5

Στο γράφημα 3.10 αποτυπώνονται με σαφήνεια οι διαφορετικές απόψεις για το ανωτέρω ερώτημα. Η θέση του δείγματος δεν είναι σαφής, αφού κάθε πιθανή απάντηση συγκεντρώνει υψηλό ποσοστό.

Θεωρείτε πως η απόφαση σας να σπουδάσετε σε κάποιο ΙΕΚ ήταν μια επιλογή που τελικά συνέβαλε θετικά στην οικονομική σας κατάσταση ;

Γράφημα 3.10

3.3.2. Συμβουλή για Σπουδές

Παρόμοια είναι τα αποτελέσματα και στην επόμενη ερώτηση που εξετάζει τον βαθμό κατά τον οποίο οι απόφοιτοι θα συμβούλευαν κάποιο/α γνωστό/η να ακολουθήσει σπουδές σε ΙΕΚ, με στόχο να επιτύχει αύξηση στον μισθό του.

Πίνακας 3.13 Θα προτείνατε σε κάποιο/α φίλο/η σας να ακολουθήσει σπουδές σε κάποιο ΙΕΚ προκειμένου να αυξήσει τις μηνιαίες αποδοχές του/της ;

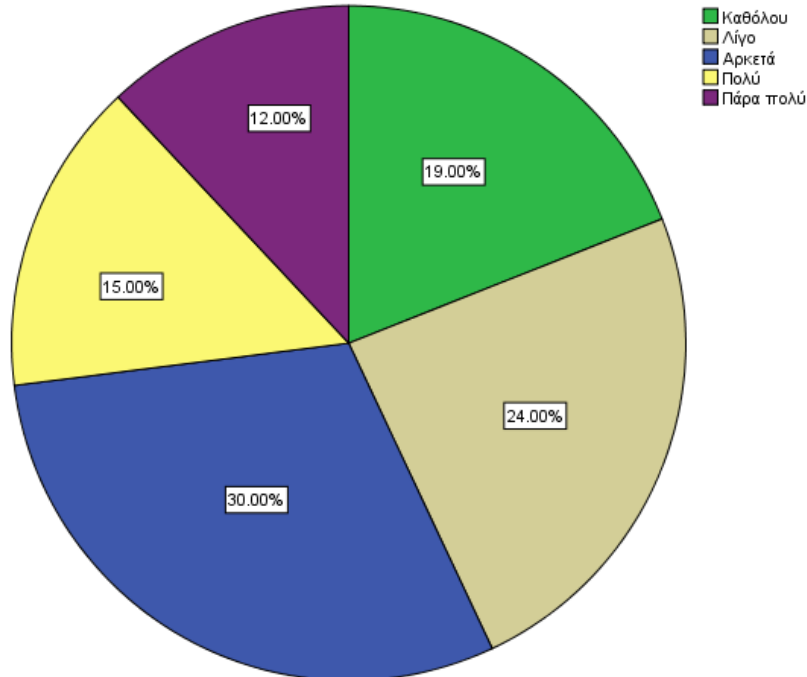
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	19	19.0	19.0	19.0
Λίγο	24	24.0	24.0	43.0
Αρκετά	30	30.0	30.0	73.0
Πολύ	15	15.0	15.0	88.0
Πάρα πολύ	12	12.0	12.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες απάντησαν ‘Αρκετά’, γεγονός που επιβεβαιώνει και μέσω αυτής της ερώτησης ότι τον αυξημένο βαθμό ικανοποίησης των αποφοίτων για την επιρροή που ασκούν οι σπουδές τους στο ύψος του καθαρού τους μισθού.

Πίνακας 3.14 Θα προτείνατε σε κάποιο/α φίλο/η σας να ακολουθήσει σπουδές σε κάποιο ΙΕΚ προκειμένου να αυξήσει τις μηνιαίες αποδοχές του/της ;

N	Valid	100
	Missing	0
Mean		2.77
Median		3.00
Mode		3
Std. Deviation		1.262
Minimum		1
Maximum		5

Θα προτείνατε σε κάποιο/α φίλο/η σας να ακολουθήσει σπουδές σε κάποιο ΙΕΚ προκειμένου να αυξήσει τις μηνιαίες αποδοχές του/της ;

Γράφημα 3.11

3.3.3. Συναφεια Αντικειμένου Σπουδών και Επαγγέλματος

Μέσω της τελευταίας ερώτησης διερευνάται ο βαθμός συναφειας του αντικειμένου σπουδών με το επάγγελμα που ασκούν οι ερωτηθέντες. Στο ερωτηματολόγιο διευκρινίζεται πως σε περίπτωση που κάποιος/α κατέχει περισσότερα από ένα πτυχία ΙΕΚ, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η πιο συναφής με το επάγγελμα ειδικότητα.

Πίνακας 3.15 Το αντικείμενο της εργασίας σας είναι συναφές με το αντικείμενο των σπουδών του τμήματος ΙΕΚ από το οποίο έχετε αποφοιτήσει;

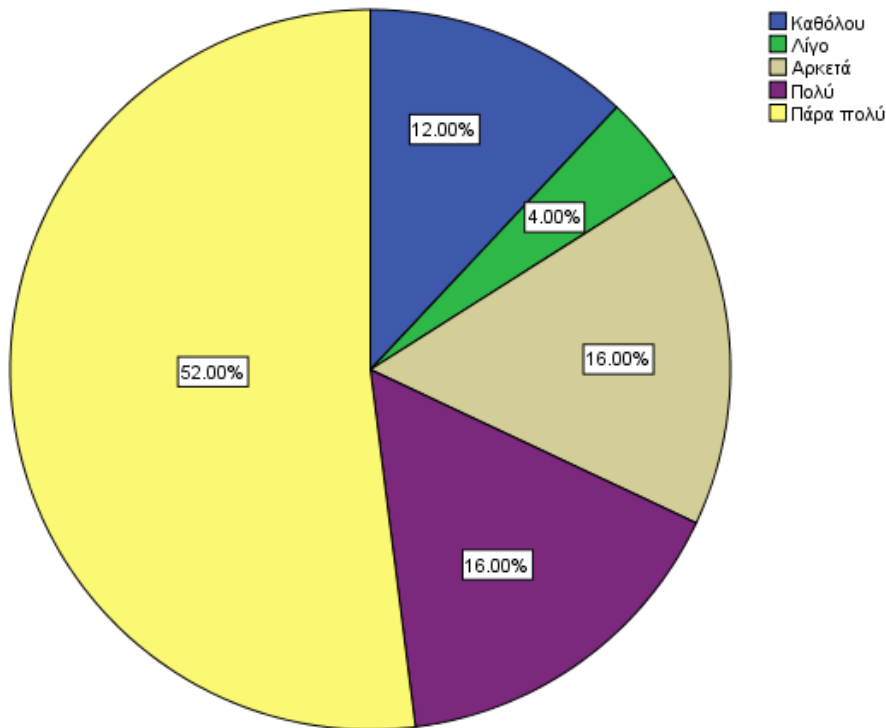
	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Καθόλου	12	12.0	12.0	12.0
Λίγο	4	4.0	4.0	16.0
Αρκετά	16	16.0	16.0	32.0
Πολύ	16	16.0	16.0	48.0
Πάρα πολύ	52	52.0	52.0	100.0
Total	100	100.0	100.0	

Η συντριπτική πλειοψηφία των αποφοίτων ΙΕΚ δήλωσε ισχυρή συναφεια, γεγονός που επιβεβαιώνεται και μέσω της στατιστικής ανάλυσης, από την οποία προκύπτει ότι η επικρατέστερη απάντηση είναι ‘Πάρα πολύ’.

Πίνακας 3.16 Το αντικείμενο της εργασίας σας είναι συναφές με το αντικείμενο των σπουδών του τμήματος ΙΕΚ από το οποίο έχετε αποφοιτήσει;

N	Valid	100
	Missing	0
Mean		3.92
Median		5.00
Mode		5
Std. Deviation		1.390
Minimum		1
Maximum		5

Το αντικείμενο της εργασίας σας είναι συναφές με το αντικείμενο των σπουδών του τμήματος ΙΕΚ από το οποίο έχετε αποφοιτήσει;

Γράφημα 3.12

3.4. Παράγοντες με τους οποίους σχετίζεται το ύψος του μισθού

Εν συνεχεία, εξετάζεται ο βαθμός εξάρτησης των μηναίων αποδοχών από δημογραφικούς και άλλους παράγοντες. Σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις, το συμπέρασμα για τη σχέση μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών προκύπτει από την τιμή που λαμβάνει ο δείκτης P (*p* value). Πιο συγκεκριμένα υπάρχουν δυο στατιστικές υποθέσεις :

- H_0 (οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες)
- H_1 (οι μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες)

Όταν η τιμή του *p* λαμβάνει τιμές μεγαλύτερες του 0,05 δεχόμαστε τη μηδενική υπόθεση που υποδεικνύει ότι μεταξύ των μεταβλητών στατιστικά δεν υπάρχει σημαντική συνάφεια. Αντιθέτως, όταν η τιμή του *p* λαμβάνει τιμές μικρότερες του 0,05 απορρίπτουμε τη μηδενική υπόθεση και αποδεχόμαστε την εναλλακτική υπόθεση που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι μεταβλητές συσχετίζονται σημαντικά.

3.4.1. Μισθός και Φύλο

Σχετικά με τη συσχέτιση μισθού και φύλου, στον πίνακα 3.17 παρατίθενται τα στοιχεία που επιβεβαιώνουν την ύπαρξη εξάρτησης μεταξύ τους ($p=0,022<0,05$).

Πίνακας 3.17 Έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 του μισθού από το φύλο

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9.669 ^a	3	.022
Likelihood Ratio	9.488	3	.023
Linear-by-Linear Association	5.765	1	.016
N of Valid Cases	100		

a. 1 cells (12.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3.85.

Περαιτέρω, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα συχνοτήτων 3.18 από τους ερωτηθέντες απόφοιτους ΙΕΚ, οι άντρες έχουν περισσότερες πιθανότητες να λάβουν μισθούς υψηλότερους του βασικού σε σχέση με τις γυναίκες.

Πίνακας 3.18 Πίνακας συχνοτήτων μισθολογικής κλίμακας ανά φύλο

	Φύλο :		Total
	Ανδρας	Γυναίκα	
546 ευρώ (κατώτατος μισθός)	6	16	22
Αυτή την περίοδο οι μηνιαίες 547-655 ευρώ	5	19	24
καθαρές αποδοχές σας είναι : 656-1092 ευρώ	16	27	43
περισσότερα από 1092 ευρώ	8	3	11
Total	35	65	100

3.4.2. Μισθός και Προϋπηρεσία

Στη συνέχεια, εξετάζεται η συνάφεια μεταξύ του ύψους του μισθού και των ετών εργασιακής εμπειρίας.

Πίνακας 3.19 Πίνακας συχνοτήτων μισθολογικής κλίμακας ανά έτη εμπειρίας

	Πόσα έτη εργασιακή εμπειρία έχετε συνολικά ;			Total
	0-3 έτη	3-6 έτη	περισσότερα από 6 έτη	
546 ευρώ (κατώτατος μισθός)	12	4	6	22
Αυτή την περίοδο οι μηνιαίες 547-655 ευρώ	11	6	7	24
καθαρές αποδοχές σας είναι : 656-1092 ευρώ	10	12	21	43
περισσότερα από 1092 ευρώ	1	3	7	11
Total	34	25	41	100

Σύμφωνα με τη στατιστική ανάλυση δεν υπάρχει σημαντική εξάρτηση μεταξύ των δυο μεταβλητών ($p=0,071>0,05$).

Πίνακας 3.20 Έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 του μισθού από τα έτη εμπειρίας

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11.614 ^a	6	.071
Likelihood Ratio	12.136	6	.059
Linear-by-Linear Association	9.916	1	.002
N of Valid Cases	100		

a. 3 cells (25.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2.75.

3.4.3. Πρώτος Μισθός και Προϋπηρεσία πριν από τις Σπουδές

Αντιθέτως, σύμφωνα με τα αποτελέσματα που αποτυπώνονται στον πίνακα 3.21, υπάρχει συσχέτιση ($p=0,028<0,05$) μεταξύ του πρώτου μισθού μετά τις σπουδές και της κατοχής εργασιακής εμπειρίας πριν από τις σπουδές.

Πίνακας 3.21 Έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 του πρώτου μισθού από την κατοχή εμπειρίας πριν από τις σπουδές

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	5.754 ^a	1	.016		
Continuity Correction ^b	4.805	1	.028		
Likelihood Ratio	5.894	1	.015		
Fisher's Exact Test				.023	.014
Linear-by-Linear Association	5.696	1	.017		
N of Valid Cases	100				

a. 0 cells (0.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 16.80.

b. Computed only for a 2x2 table

Όπως φαίνεται και στον ακόλουθο πίνακα συχνοτήτων, η πλειοψηφία των αποφοίτων, οι οποίοι είχαν ήδη ενταχθεί στην αγορά εργασίας πριν ακόμη ολοκληρώσουν τις σπουδές τους, πέτυχαν μισθό υψηλότερο του βασικού αμέσως μετά τις σπουδές. Εν αντιθέσει, οι περισσότεροι από εκείνους που είχαν μηδενική προϋπηρεσία πριν ολοκληρώσουν τον κύκλο σπουδών τους αμείφθηκαν με τον κατώτατο μισθό στην πρώτη τους εργασία.

Πίνακας 3.22 Συχνότητα πρώτου μισθού ανά την κατοχή εμπειρίας πριν από τις σπουδές

	Είχατε εργασιακή εμπειρία πριν από την ολοκλήρωση των σπουδών σας στο ΙΕΚ που φοιτήσατε ;		Total
	Όχι	Ναι	
ο κατώτατος μισθός εκείνης της χρονικής περιόδου	29	29	58
Ο πρώτος μισθός που λάβατε μετά την απόκτηση πτυχίου ΙΕΚ ήταν ; μεγαλύτερος του κατώτατου μισθού εκείνης της χρονικής περιόδου	11	31	42
Total	40	60	100

3.4.4. Μισθός και Γάμος

Εν συνεχεία, εξετάζεται η σχέση μεταξύ του ύψους του μισθού και της οικογενειακής κατάστασης των αποφοίτων.

Πίνακας 3.23 Πίνακας συχνοτήτων μισθολογικής κλίμακας ανά οικογενειακή κατάσταση

	Είστε έγγαμος/η ;		Total
	Ναι	Όχι	
546 ευρώ (κατώτατος μισθός)	1	21	22
Αυτή την περίοδο οι μηνιαίες 547-655 ευρώ	5	19	24
καθαρές αποδοχές σας είναι : 656-1092 ευρώ	16	27	43
περισσότερα από 1092 ευρώ	8	3	11
Total	30	70	100

Μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών υπάρχει σημαντική συνάφεια από στατιστικής άποψης ($p=0,00<0,05$). Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στον ανωτέρω πίνακα, οι έγγαμοι έχουν υψηλότερες μηνιαίες καθαρές αποδοχές από τους άγαμους. Ενδεικτικά, μόνο ένας στους 30 έγγαμους (3,3%) που απάντησαν το ερωτηματολόγιο δήλωσε πως αμείβεται με τον κατώτατο μισθό. Το αντίστοιχο ποσοστό στους άγαμους αποφοίτους κυμαίνεται στο 30%.

Επιπροσθέτως, 8 από τους 30 έγγαμους απόφοιτους ΙΕΚ (26,6%) δήλωσαν πως λαμβάνουν την ανώτερη μισθολογική κλίμακα (περισσότερα από 1092 ευρώ), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους άγαμους μόλις που ξεπερνά το 4%.

Πίνακας 3.24 Έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 του μισθού από τον γάμο

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	18.375 ^a	3	.000
Likelihood Ratio	19.817	3	.000
N of Valid Cases	100		

a. 1 cells (12.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3.30.

3.4.5. Μισθός και Σπουδές

Περαιτέρω, ερευνήθηκε η επίδραση του ακαδημαϊκού παράγοντα στις καθαρές μηνιαίες απολαβές.

Πίνακας 3.25 Πίνακας συχνοτήτων μισθολογικής κλίμακας ανά εκπαιδευτικό επίπεδο

	Ποιό είναι το ανώτερο επίπεδο σπουδών που έχετε ολοκληρώσει :		Total
	IEK	ΑΕΙ/ΤΕΙ	
546 ευρώ (κατώτατος μισθός)	17	5	22
Αυτή την περίοδο οι μηνιαίες 547-655 ευρώ	20	4	24
καθαρές αποδοχές σας είναι : 656-1092 ευρώ	37	6	43
περισσότερα από 1092 ευρώ	5	6	11
Total	79	21	100

Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω πίνακα συχνοτήτων, η πλειοψηφία των αποφοίτων ΙΕΚ που κατέχουν παράλληλα και πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απάντησαν πως ο μισθός τους αντιστοιχεί στις υψηλότερες μισθολογικές κατηγορίες.

Πίνακας 3.26 Έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 του μισθού από το εκπαιδευτικό επίπεδο

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	9.059 ^a	3	.029
Likelihood Ratio	7.670	3	.053
N of Valid Cases	100		

a. 2 cells (25.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2.31.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα που φαίνονται στον πίνακα 3.26 ($p=0,029<0,05$), πρέπει να αποκλείσουμε τη μηδενική υπόθεση και να γίνει αποδεκτή η εναλλακτική, σύμφωνα με την οποία οι δύο μεταβλητές εξαρτώνται. Συνεπώς, μέσω της επαγωγικής στατιστικής επιβεβαιώνεται η συνάφεια μεταξύ των δυο μεταβλητών.

3.4.6. Μισθός και Τομέας Σπουδών

Η έρευνα εστιάζει και στον βαθμό κατά τον οποίο το αντικείμενο σπουδών επηρεάζει τον καθαρό μισθό των αποφοίτων.

Πίνακας 3.27 Πίνακας συχνοτήτων μισθολογικής κλίμακας ανά τομέα σπουδών

	Υγείας και Πρόνοιας	Επαγγελματιών Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας	Διοίκησης και Οικονομίας	Επιμέρους Τομείς και Επαγγέλματα	
546 ευρώ (κατώτατος μισθός)	11	3	2	6	22
Αυτή την περίοδο οι μηνιαίες 547-655 ευρώ	14	4	2	4	24
καθαρές αποδοχές σας είναι : 656-1092 ευρώ	19	13	3	8	43
περισσότερα από 1092 ευρώ	2	7	1	1	11
Total	46	27	8	19	100

Σύμφωνα με την επαγωγική στατιστική, τα δύο μεγέθη δεν έχουν σημαντική εξάρτηση ($p=0,195>0,05$). Συνεπώς, δεν μπορεί να γίνει δεκτό πως η κατεύθυνση των σπουδών είναι ένας εκ των παραγόντων που επιδρά στο ύψος του μισθού.

Πίνακας 3.28 Έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 του μισθού από τον τομέα σπουδών

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12.332 ^a	9	.195
Likelihood Ratio	11.816	9	.224
Linear-by-Linear Association	.008	1	.927
N of Valid Cases	100		

a. 8 cells (50.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .88.

3.4.7. Μισθός και Πρώτος Μισθός

Έπειτα διερευνάται ο βαθμός κατά τον οποίο ο πρώτος μισθός που λαμβάνει κάποιος απόφοιτος ΙΕΚ επηρεάζει την εξέλιξη του ύψους του μισθού του στο μέλλον.

Πίνακας 3.29 Έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 του μισθού από τον πρώτο μισθό

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4.218 ^a	3	.239
Likelihood Ratio	4.286	3	.232
Linear-by-Linear Association	2.831	1	.092
N of Valid Cases	100		

a. 1 cells (12.5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4.62.

Σύμφωνα με τη στατιστική ανάλυση, οι δύο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες ($p=0,239>0,05$), γεγονός που δείχνει πως ο πρώτος μισθός που θα λάβει ο απόφοιτος ΙΕΚ δεν επιδρά στις μελλοντικές του απολαβές.

Πίνακας 3.30 Πίνακας συχνοτήτων μισθολογικής κλίμακας ανά πρώτο μισθό

	Ο πρώτος μισθός που λάβατε μετά την απόκτηση πτυχίου ΙΕΚ ήταν ;		Total
	ο κατώτατος μισθός εκείνης της χρονικής περιόδου	μεγαλύτερος του κατώτατου μισθού εκείνης της χρονικής περιόδου	
546 ευρώ (κατώτατος μισθός)	16	6	22
Αυτή την περίοδο οι μηνιαίες 547-655 ευρώ	13	11	24
καθαρές αποδοχές σας είναι : 656-1092 ευρώ	25	18	43
περισσότερα από 1092 ευρώ	4	7	11
Total	58	42	100

3.4.8. Μισθός και Συνάφεια Σπουδών και Επαγγέλματος

Το τελευταίο ζήτημα που εξετάζει η έρευνα είναι η τυχόν επιρροή της συνάφεια μεταξύ του αντικειμένου σπουδών και του επαγγέλματος στο ύψος του μισθού.

Πίνακας 3.31 Έλεγχος ανεξαρτησίας χ^2 του μισθού από τη συνάφεια αντικειμένου σπουδών – επαγγέλματος

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	12.759 ^a	12	.387
Likelihood Ratio	11.697	12	.470
Linear-by-Linear Association	2.878	1	.090
N of Valid Cases	100		

a. 13 cells (65.0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is .44.

Τα στοιχεία του πίνακα 3.31 καταδεικνύουν πως μεταξύ των εξεταζόμενων μεταβλητών δεν υπάρχει σημαντική εξάρτηση ($p=0,387>0,05$). Συνεπώς, η συνάφεια της κατάρτισης με το επάγγελμα φαίνεται πως δεν επιδρά σημαντικά στο ύψος των μηναίων απολαβών των αποφοίτων.

Πίνακας 3.32 Πίνακας συχνοτήτων μισθολογικής κλίμακας ανά βαθμό συνάφειας αντικείμενου σπουδών - επαγγέλματος

	Το αντικείμενο της εργασίας σας είναι συναφές με το αντικείμενο των σπουδών του τμήματος ΙΕΚ από το οποίο έχετε αποφοιτήσει;					Total
	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	
546 ευρώ (κατώτατος μισθός)	3	1	7	2	9	22
Αυτή την περίοδο οι μηνιαίες καθαρές αποδοχές σας είναι :						
547-655 ευρώ	4	1	3	7	9	24
656-1092 ευρώ	4	1	5	6	27	43
περισσότερα από 1092 ευρώ	1	1	1	1	7	11
Total	12	4	16	16	52	100

4. Συζήτηση

Η στατιστική ανάλυση τη παρούσας έρευνας οδηγεί σε σημαντικά συμπεράσματα για την μισθολογική προοπτική του πτυχιού των ΙΕΚ στην Ελλάδα, κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης αλλά και τους παράγοντες που επηρεάζουν το ύψος του μισθού των αποφοίτων ΙΕΚ εν γένει. Η σχετική βιβλιογραφία είναι αρκετά ελλιπής, γεγονός που καθιστά αδύνατη τη σύγκριση με αποτελέσματα από παρελθοντικές έρευνες. Παρ' όλα αυτά τα περισσότερα από τα συμπεράσματα συμφωνούν με αυτά που γνωρίζουμε για τον τρόπο που διαμορφώνεται το ύψος του μισθού γενικά αλλά και με το ελληνικό κοινωνικό-οικονομικό γίνεσθαι της περασμένης δεκαετίας.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας, μόλις το 22% των ερωτηθέντων—ανεξαρτήτως ηλικίας, αντικειμένου σπουδών και προϋπηρεσίας - αμείβεται με τον βασικό μισθό. Ειδικότερα, η πλειοψηφία των αποφοίτων λαμβάνει καθαρό μισθό μεγαλύτερο από το 120% του κατώτατου μισθού, με το 11% του δείγματος λαμβάνει καθαρό μισθό διπλάσιο του κατώτατου ή και μεγαλύτερο. Τα συγκεκριμένα στοιχεία οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα δεν είναι μεν χαμηλόμισθοι ή υψηλόμισθοι, αλλά μετά βεβαιότητας αποδεικνύουν ότι διαθέτουν τα εφόδια ώστε να αποκλίνουν από την ελάχιστη μηναία αμοιβή. Συνυπολογίζοντας δε, και την παράμετρο της προϋπηρεσίας, προκύπτει ότι το 62% του δείγματος αμείφθηκε με την ελάχιστη μηναία αμοιβή στην πρώτη του εργασία μετά την ολοκλήρωση των σπουδών, ενώ το 38% είχε αμοιβή υψηλότερη του βασικού. Από τα συγκεκριμένα ποσοστά καθίσταται σαφές ότι εν μέσω της ελληνικής κρίσης, ακόμη και οι μη έχοντες εργασιακή εμπειρία απόφοιτοι ΙΕΚ είχαν σημαντικές πιθανότητες να πετύχουν αμοιβή μεγαλύτερη από τον κατώτατο μισθό.

Εξ άλλου, τα συνολικά έτη προϋπηρεσίας φαίνεται πως δεν επηρεάζουν σημαντικά το ύψος του μισθού μακροπρόθεσμα. Όμως, η κατοχή εμπειρίας επιδρά σημαντικά στον πρώτο μισθό που θα έρθει μετά τις σπουδές σε ΙΕΚ. Πιο συγκεκριμένα, όσοι είχαν ήδη ενταχθεί στην αγορά εργασίας πριν σπουδάσουν διεκδίκησαν με μεγαλύτερες πιθανότητες μισθούς υψηλότερους του βασικού στην πρώτη τους εργασία ως καταρτισμένο εργατικό δυναμικό.

Ένα ακόμη χρήσιμο συμπέρασμα που αφορά στον πρώτο μισθό είναι πως δεν επηρεάζει σημαντικά την εξέλιξη που έχει ο μισθός στην πάροδο του χρόνου. Με άλλα λόγια, ακόμη κι αν η αμοιβή στην πρώτη εργασία ισοδυναμεί με τον κατώτατο μισθό - ειδικά για τους μη έχοντες εμπειρία -, η κατοχή πτυχίου ΙΕΚ συνδράμει σημαντικά στην μετέπειτα εξέλιξη του μισθού. Εν

ολίγοις, ο πρώτος μισθός δεν συγκαταλέγεται στους παράγοντες που επιδρούν σημαντικά στο ύψος του μισθού.

Δυο δημογραφικά χαρακτηριστικά τα οποία φαίνεται πως επηρεάζουν σημαντικά το ύψος του μισθού των αποφοίτων ΙΕΚ είναι το φύλο αλλά και η οικογενειακή κατάσταση. Η έρευνα απέδειξε ότι στους υψηλά αμειβόμενους εργαζόμενους συναντάμε σπανιότερα γυναίκες, γεγονός που μπορεί να οφείλεται στην στερεοτυπική θέση της γυναίκας στην ελληνική κοινωνία αλλά και σε βιολογικούς παράγοντες που μπορεί να ανακόψουν την επαγγελματική της ανέλιξη (π.χ. εγκυμοσύνη). Επίσης, βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας, οι έγγαμοι φαίνεται πως έχουν περισσότερες πιθανότητες να λάβουν υψηλότερο μισθό σε σχέση με τους άγαμους. Αν και η εξάρτηση των δύο αυτών μεταβλητών είναι δεδομένη, από την έρευνα δεν μπορεί να προσδιοριστεί η μεταξύ τους σχέση αιτίου – αιτιατού, και δη αν ο γάμος είναι το κίνητρο για έναν καλύτερο μισθό ή αν ο υψηλός μισθός οδηγεί ευκολότερα σε γάμο.

Από την άλλη πλευρά, ο τομέας σπουδών φαίνεται πως δεν συσχετίζεται σημαντικά με τις απολαβές. Παρόλα αυτά, προέκυψε από την έρευνα ότι η συντριπτική πλειοψηφία εκείνων που αποφασίζουν να ακολουθήσουν σπουδές στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση επιλέγουν ειδικότητες του τομέα των Τουριστικών σπουδών ή του τομέα Υγείας και Προνοίας, γεγονός που καίτοι δεν υποδεικνύει εξάρτηση μεταξύ των δύο μεταβλητών, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως τυχαίο. Πάντως, είναι εύλογο ότι αμφότεροι οι τομείς κερδίζουν την προτίμηση των υποψήφιων σπουδαστών κυρίως λόγω της ζήτησης που υπάρχει για τα συγκεκριμένα επαγγέλματα στην αγορά εργασίας της χώρας μας. Επιπλέον, αυτή η κατεύθυνση των σπουδαστών δικαιολογείται και από την αναντιστοιχία αρκετών επαγγελμάτων μεταξύ τριτοβάθμιας και μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, γεγονός που δημιουργεί κίνητρο για παρακολούθηση σπουδών των συγκεκριμένων ειδικοτήτων ΙΕΚ. Συμπερασματικά, προκύπτει ότι οι απόφοιτοι των συγκεκριμένων ειδικοτήτων είχαν σημαντικό πλεονέκτημα απορρόφησης από την αγορά εργασίας, συγκριτικά με άλλες ειδικότητες, χωρίς όμως η επιλογή ειδικότητας να επιδρά σημαντικά στον καθορισμό των μηνιαίων απολαβών εν γένει.

Περαιτέρω, προέκυψε ότι μια μεγάλη μερίδα όσων έχουν αποφοιτήσει από κάποιο ΙΕΚ, κατέχει ταυτόχρονα πτυχίο ΑΕΙ/ΤΕΙ ή ακόμη και μεταπτυχιακό. Το ακαδημαϊκό αυτό υπόβαθρο δημιουργεί προοπτικές για υψηλότερο μισθό. Οι απόφοιτοι ΙΕΚ που έχουν ολοκληρώσει σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση φαίνεται πως έχουν περισσότερες πιθανότητες να λάβουν μισθό

μεγαλύτερο του βασικού σε σχέση με όσους κατέχουν μόνο πτυχίο μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Ένα ακόμη σημαντικό συμπέρασμα που σχετίζεται με τον μισθό είναι πως το ύψος του δεν επηρεάζεται από τη συνάφεια μεταξύ αντικειμένου σπουδών και επαγγέλματος. Συνεπώς, οι απόφοιτοι είτε ασχοληθούν επαγγελματικά με το αντικείμενο της κατάρτισης τους είτε όχι, έχουν τις ίδιες πιθανότητες αμοιβής με μισθό υψηλότερο του βασικού. Μία σημαντική πληροφορία, ανεξάρτητη από το ύψος του μισθού, είναι πως ένα εντυπωσιακό ποσοστό (84%) δήλωσε θετική σχέση μεταξύ του επαγγέλματος και της ειδικότητας που επέλεξε να σπουδάσει. Ασχέτως με τους παράγοντες που επιδρούν στις καθαρές απολαβές τους, οι απόφοιτοι ΙΕΚ φαίνεται πως, εν μέσω οικονομικής κρίσης και παρά τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής αγοράς εργασίας, αξιοποίησαν τις σπουδές τους και εργάστηκαν στο αντικείμενο για το οποίο απέκτησαν κατάρτιση.

Συμπερασματικά, οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας απόφοιτοι ΙΕΚ δεν ήταν καταδικασμένοι να λαμβάνουν τον κατώτατο μισθό στην οικονομική κρίση που έπληξε την Ελλάδα την περασμένη δεκαετία. Οι πιθανότητες της ελάχιστης δια νόμου αμοιβής ήταν αρκετές αλλά η πλειοψηφία κατάφερε να λάβει μισθούς, πολλές φορές αρκετά αυξημένους σε σχέση με τον βασικό, υπό τις κατάλληλες συνθήκες. Με βάση τη στατιστική ανάλυση της έρευνας που παρουσιάστηκε ανωτέρω το φύλο, οι σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αλλά και η κατοχή εργασιακής εμπειρίας πριν από τις σπουδές είναι τρεις εκ των σημαντικότερων παραγόντων που επιδρούν στο ύψος του μισθού. Έτσι, οι άνδρες, οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και όσοι είχαν ήδη εργαστεί πριν αποφοιτήσουν από το ΙΕΚ συναντώνται σε υψηλότερες μισθολογικά κατηγορίες σε σχέση με τους υπόλοιπους.

Η έρευνα που παρουσιάστηκε στην παρούσα εργασία σκοπό έχει να αναδείξει τον ρόλο της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως μια μορφή επένδυσης που, εν μέσω μιας οικονομικής κρίσης, μπορεί να εξασφαλίσει ανταγωνιστικούς μισθούς. Όπως προαναφέρθηκε, στην ελληνική βιβλιογραφία δεν συναντώνται – τουλάχιστον μέχρι σήμερα – σχετικές έρευνες, οπότε η γνώση γύρω από το ζήτημα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία είναι αρκετά ελλιπής. Θα ήταν πολύ χρήσιμο, για μελλοντικές αναφορές, να ερευνηθεί περαιτέρω ο ρόλος που διαδραμάτισε η επαγγελματική εκπαίδευση στην αγορά εργασίας κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης καθώς και οι μέθοδοι με την βοήθεια των οποίων αρκετοί νέοι μισθωτοί απέφυγαν την ελάχιστη αμοιβή, δεδομένου ότι συνέπεια της οικονομικής κρίσης ήταν η μείωση του κατώτατου μισθού και η ευρεία επικράτησή του.

Ενδιαφέρον θα έχει, σε μελλοντικές έρευνες, να συμπεριληφθούν και μισθωτοί με σύμβαση μερικής απασχόλησης, καθώς αυτή η κατηγορία μισθωτών αποτέλεσε μεγάλη μερίδα του νεοεισερχόμενου εργατικού δυναμικού κατά τη διάρκεια της κρίσης. Έτσι, τα αποτελέσματα θα ήταν ασφαλέστερα, αφού θα αντιπροσώπευαν περισσότερους απόφοιτους ΙΕΚ. Επίσης, πολύ σημαντικό θα ήταν να ερευνηθεί και η συμβολή των ΙΕΚ στα έσοδα των αποφοίτων που εργάζονταν ως ελεύθεροι επαγγελματίες.

Εν κατακλείδι, είναι πλέον κοινώς αποδεκτό ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση αναβάθμισε τον ρόλο της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην ελληνική αγορά εργασίας, καθώς ολοένα και περισσότεροι νέοι επιλέγουν σπουδές στη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση προκειμένου να αποκατασταθούν επαγγελματικά. Συγχρόνως, οι ραγδαίες εξελίξεις, που έχουν ήδη αρχίσει να σημειώνονται στην εργασιακή πραγματικότητα που επικρατεί στη χώρα μας κατά την περίοδο της εξόδου από την οικονομική κρίση, δημιουργούν αυξημένη ζήτηση για αποφοίτους σπουδών με σαφή προσανατολισμό, και σε πολλές περιπτώσεις με τεχνική κατάρτιση. Για τον λόγο αυτό, η μελέτη δεδομένων σχετικά με τα ΙΕΚ αποκτά βαρύνουσα σημασία για την ελληνική οικονομία καθώς και για την κοινωνία μας, η οποία τείνει πλέον να αφομοιώσει την ιδέα ότι οι απόφοιτοι σχολών επαγγελματικής κατάρτισης δεν θα πρέπει να υστερούν σε μισθολογικές απολαβές ούτε και να θεωρούνται κάτοχοι μικρότερης σημασίας πτυχίων.

Πηγές – Βιβλιογραφία

Νόμος 1876/1990 (ΦΕΚ 27/Α/8-3-1990) : Ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις και άλλες διατάξεις.

Νόμος 2009/1992 (ΦΕΚ 18/Α/14-2-1992) : Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και άλλες διατάξεις.

Νόμος 3863/2010 (ΦΕΚ 115/Α/15-7-2010) : Νέο Ασφαλιστικό Σύστημα και συναφείς διατάξεις, ρυθμίσεις στις εργασιακές σχέσεις.

Νόμος 3879/2010 (ΦΕΚ 163/Α/21-9-2010) : Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και Λοιπές διατάξεις.

Νόμος 3899/2010 (ΦΕΚ 212/Α/17-12-2010) : Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του προγράμματος στήριξης της ελληνικής οικονομίας.

Νόμος 4046/2012 (ΦΕΚ 28/Α/14-2-2012) : Έγκριση των Σχεδίων Συμβάσεων Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, του Σχεδίου του Μνημονίου Συνεννόησης μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Τράπεζας της Ελλάδος και άλλες επείγουσες διατάξεις για τη μείωση του δημοσίου χρέους και τη διάσωση της εθνικής οικονομίας.

Νόμος 4093/2012 (ΦΕΚ 222/Α/12-12-2012) : Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016 - Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του Ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013-2016.

Νόμος 4172/2013 (ΦΕΚ 167/Α/23-7-2013) : Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4241/2019 (ΦΕΚ 127/Α/30-1-2019) : Καθορισμός κατώτατου μισθού και κατώτατου ημερομισθίου για τους υπαλλήλους και τους εργατοτεχνίτες όλης της χώρας.

European Commission (2020) : *Minimum Wage Statistics*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Minimum_wage_statistics

Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (2021) : *Κανονισμός Λειτουργίας ΙΕΚ*. <http://www.gsae.edu.gr/en/news/976-kanonismos-leitourgias>

Ινστιτούτο Έρευνας και Δια Βίου Μάθησης (2021) : *Διαχείριση και Λειτουργία Δημόσιων ΙΕΚ*.
<https://www.inedivim.gr/εκπαιδευτική-μέριμνα/διαχείριση-λειτουργία-δημοσίων-ιεκ>

Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (2021).
Πιστοποίηση Επαγγελματικής Κατάρτισης Ενηλίκων.
<https://www.eoppep.gr/index.php/el/qualification-certificate/certificate-of-qualifications/certificate-graduates>

Becker, G. S. (1962). Investment in Human Capital: A Theoretical Analysis. *Journal of Political Economy*, 70(5), 9–49

Borjas, G.J. (2003). "The Labor Demand Curve is Downward Sloping: Reexamining the Impact of Immigration on the Labor Market. *National Bureau of Economic Research*, Inc.

CEDEFOP (2014). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα*. Λουξεμβούργο.

Gindling, T.H. & Terrell, K. (2009). "Minimum wages, wages and employment in various sectors in Honduras," *Labour Economics, Elsevier*, 16(3), 291-303.

Mincer, J.A. (1974). Schooling, Experience and Earnings. *National Bureau of Economic Research*, 24(1), 19-29

Papapetrou, E. (2007). "Education, labor market and wage differentials in Greece," *Economic Bulletin, Bank of Greece*, issue 28, pages 51-73.

Patrinos, H. (1995). Socioeconomic Background, Schooling, Experience, Ability and Monetary Rewards in Greece, *Economics of Education Review* , 14(1), 85-91

Psacharopoulos, G. & Patrinos, H.A. (2002). "Returns to investment in education : a further update," *Policy Research Working Paper Series 2881*, The World Bank.

Schultz, T. W. (1961). Investment in Human Capital. *The American Economic Review*, 51(1), 1–17.

Tsakloglou, P. & Cholezas, I. (2005) : Education and inequality in Greece, *IZA Discussion Papers, No. 1582, Institute for the Study of Labor (IZA)*, Bonn

Γαβρόγλου, Σ. (2013). Ο κατώτατος Μισθός στην Ελλάδα και Διεθνώς. *Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού*, 11-12

Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (2012). *Έκθεση για τη Δια Βίου Μάθηση στην Ελλάδα*. Αθήνα.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (2018). *Εκπαίδευση και Αγορά Εργασίας στην Ελλάδα : Επιπτώσεις της Κρίσης και Προκλήσεις*. Αθήνα.

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ (2017). *Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση : Ετήσια Έκθεση 2017*. Αθήνα.

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ (2018). *Η Ελληνική Οικονομία και η Απασχόληση : Ετήσια Έκθεση 2018*. Αθήνα.

Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής ΓΣΕΕ (2020). *Διερεύνηση της μετάβασης των αποφοίτων ΙΕΚ στην απασχόληση: Συγκριτικά στοιχεία, προσεγγίσεις, ερμηνευτικές αναφορές*. Αθήνα.